

Colofon

Bulletin d'Ouessant
Kwartaalblad van de
Fokkersvereniging
Ouessant Schapen.
Jaargang 14 * nummer 3 *
september 2013.

Bestuur F.O.S.
Voorzitter a.i.: B. Elzerman
Secretaris: A. Vrolijk
038 – 4441550 of
aja.vrolijk@planet.nl
Penningmeester:
B. Elzerman 0578 - 661150
of belzerman@hetnet.nl
Rekeningnummer F.O.S.:
3274.08.545

Ledenadministratie
H.W. Haverslag,
Fontmorderweg 6, 8121 SK
Olst, 0570 – 563286, fax
0570 – 564848 (ma, di en
woe 9.00 – 12.00 uur,
ma- en woe-avond van
19.00 – 21.00 uur)
en e-mail:
klein.akker@planet.nl.

Redactie
Redactieadres, advertenties
en petietjes:
R. Koch, Grietstraat 12,
6984 AD Doesburg,
0313 - 476345.
emailadres:
schapen@kochconsult.nl

P. Meijer 0316 – 227605 of
meijer733@zonnet.nl

Website F.O.S.:
www.ouessant.nl

Grafische vormgeving
W. Peters, Peters Design.

Foto's omslag
H. Hopman.

Oplage : 550

Copy voor
decembernummer
inleveren voor 1 november.

inhoud

Het houden en fokken van Ouessantschapen

1. Het Ouessantschaap	3
2. Hoe kom je aan Ouessanten	4
3. De verzorging	6
w voeding en huisvesting	
w scheren en bekappen	
w het gebit	
w wegen en meten	
w ontwormen	
w identificatie en registratie	
w gezondheidscheque	
4. De geboorte en geboorteproblemen	13
5. De Ouessant en schapenziekten	17
6. De weide	23
7. Het fokken	27
w erfelijke eigenschappen	
w kleurvererving	
w inteelt	
8. De rasstandaard, types en de kleuren	30
9. De classificatie en S-dieren	34
10. De besprekdagen	35
w besprekdagen	
w keuringen aan huis	
w ongeregistreerde dieren	
11. Het vervoer	38
12. De code voor goed houderschap	39

Verder in dit nummer:

Van de redactie	2
Foto van het kwartaal	2
Bureau Haverslag	22
Agenda	38
Van de bestuurstafel	30

Van de redactie

Een ander Bulletin dan U van ons gewend bent. Dit Bulletin gaat uitsluitend over het houden en fokken van Ouesanten en bestaat uit (verkorte) artikelen die we in de

afgelopen 14 jaar al eens eerder gepubliceerd hebben. Alles wat U moet weten om de schapen goed te verzorgen staat handig bij elkaar in één boekje!

Reinie Koch.

Foto van het kwartaal

Het gedartel en gemekker hebben we alweer enige tijd achter ons liggen. Het serieuzere werk van selecteren en rammenkeuze staat nu voor de deur. Toch blikken we nog even terug naar de lente.

Dit lammetje stond al vroeg in de wei bij Dorothee Becu in Maurik. Het eerste ooilam van het jaar werd daar geboren op 18 maart. Inmiddels zal het al een hele dame zijn geworden, lonkend naar de heren in haar directe omgeving en uitkijkend naar wat staat te gebeuren.

Ook een leuke foto geschoten in de wei – stuur hem op naar de redactie en bij plaatsing in deze rubriek krijgt U het enige echte Ouessanten t-shirt.

En Fabian Deuten uit Dalerpeel in Drente stuurde wel een heel opmerkelijk plaatje. Een net uit het ei gekropen lammetje, lief maar niet opmerkelijk.

Een stevig vastgehouden ram, leuk maar niet opmerkelijk.

Maar dan diezelfde ram getatoeëerd op de rug van de eigenaar – behoorlijk opmerkelijk. Als dat geen enthousiaste Ouessantenliefhebber is!

Wie volgt dit goede voorbeeld?

1. Het Ouessantschaapschaap.

De naam "Ouessant" komt van het Île d'Ouessant, een klein eilandje ten westen van Brest (Bretagne in Frankrijk) en de naam betekent dan ook "westelijk eiland". Een Ouessant is dus zoiets als een westerse of westerling.

De uitspraak van "Ouessant" valt niet altijd mee en zelfs in Frankrijk wordt het op verschillende manieren uitgesproken. Maar als er gevraagd wordt of ik nog croissanten te koop heb kan ik het niet laten de spreker te corrigeren. Kwessanten en Qusanten passereren ook nog wel eens de revue en slechts een enkeling vraagt gewoon hoe je het moet uitspreken.

Ouest betekent dus westen en wordt fonetisch weergegeven als uèst.

Ouessant wordt weergegeven als uèssâ en op z'n Nederlands spreken we van een oes-sant.

Het uiterlijk van de Ouessant is vastgelegd in een standaard rasbeschrijving en deze beschrijft alle onderdelen van het schaap, wat goed is en wat niet, met als belangrijkste onderdelen de hoogte en de kleur.

Volwassen rammen, en dat is met drie jaar, mogen niet groter zijn dan 49 cm., gemeten op de schoft (het hoogste punt van de rug net achter de kop). Volwassen ooien mogen niet groter zijn dan 46 cm.

Alleen dieren van dit formaat komen in aanmerking om opgenomen te worden in het Standaard register, nadat ze hiervoor gekeurd zijn.

Alle Ouessanten staan genoteerd in het stamboekregister, wat in feite een afstammingsregister is.

Ouessanten zijn er in verschillende kleuren en de kleur valt het beste af te lezen aan de kop en poten: zwart, bruin, wit, grijs en schimmel.

Het meeste komt zwart voor: pikzwart, maar ook zwarte dieren met een door de

zon bruin-verkleurde vacht. Bruin kent vele gradaties van donker bruin tot camelkleurig en ook wit is niet altijd even wit en kent veel nuances. Grijs en schimmel (bruin en zwart-schimmel) zijn moeilijker van elkaar te onderscheiden, vooral direct na de geboorte.

De wol is lang met een zeer dichte ondervacht, die bescherming biedt aan het ruwe zeeklimaat van het eiland van oorsprong.

Ook onderscheiden we verschillende types Ouessanten, variërend van hoogbenig, langgerekt, robuust naar klein, kort en beknopt. Dit is uitstekend voor de genetische verscheidenheid en het ene type is niet beter dan de andere; het is meer een kwestie van smaak. Het veroorzaakt dat de ene fokker een bepaald type aanhoudt terwijl een volgende een heel ander type fokt en er veel discussie is tijdens besprekdagen.

De Ouessant is niet alleen het kleinste schapenras ter wereld, het is tevens een natuurlijk ras. Gezonde dieren, waar weinig ziekten bij voorkomen, ze lammeren gemakkelijk af, de ooien hebben goede moedereigenschappen en ze hebben overwegend een goede melkgift. Bovendien krijgen ze per jaar meestal maar 1 lam.

Het zijn sobere dieren, die gehouden kunnen worden op een relatief klein oppervlak.

2. Hoe kom je aan Ouessanten

Je eerste Ouessanten zul je moeten kopen. In kranten, tijdschriften en op het internet worden ze voor weinig geld aangeboden. Of het echte Ouessanten zijn valt niet te zeggen, evenmin over de afstamming, de gezondheid en de grootte. Met een oornummertje in lijkt het al een stuk serieuzer, maar op zich zegt dat ook al niets.

Pas als de stamboekpapieren op tafel komen kan bekeken worden of ze ingeschreven staan, wie de voorouders zijn en of ze eventueel gekeurd zijn. Dieren die ingeschreven staan in het stamboek van de F.O.S. zijn in ieder geval qua afstamming Ouessanten en ook hun nakomelingen worden opgenomen in het stamboek, wat wel zo prettig is als je wilt gaan fokken.

Een schaap is een kuddedier, dus één schaap kopen wordt niks. Een kudde bestaat minimaal uit twee dieren en dat kunnen twee ooiën zijn, eventueel met hun lammeren of een ooi en een ram. Bij deze laatste combinatie moet rekening worden gehouden met uitbreiding van de kudde na verloop van enige tijd.

Eigenlijk moet je voor de aankoop van de eerste dieren al weten of je ze wilt gaan houden om ermee te gaan fokken of dat ze gehouden zullen gaan worden puur als weilandvulling. Voor deze laatste functie behoeven niet de hoogste eisen aan het te kopen dier gesteld te worden, als het maar wel mooi en gezond is.

Dieren die ingezet gaan worden voor de fokkerij kunnen beter wél voldoen aan de standaard rasbeschrijving. Fokkers komen vroeger of later met hun dieren op een bespreekdag en dan moeten die dieren wel voldoen aan de eisen die aan ze gesteld worden qua grootte en uiterlijke verschijning. Begin je te fokken met te forse dieren dan duurt het erg lang voor je de vereiste maten heb bereikt.

S-dieren voldoen aan de rasstandaard en

worden grotendeels gefokt door S-fokkers. Niet alle dieren van deze fokkers zullen voldoen aan de S-kwalificatie, maar zij hebben in ieder geval aangetoond serieuze fokkers te zijn.

Zorg bij de aanschaf van dieren vooral voor een goede ram; over het algemeen dekt hij meerdere ooiën en is hij dus heel bepalend voor de volgende generatie Ouessanten. Soms kun je ook wel een ram lenen of leasen van degenen bij wie je de ooiën gekocht hebt.

Checklist wanneer je van plan bent één of enkele schapen te kopen

- y Koop de schapen bij voorkeur bij een rasvereniging, een ervaren fokker of een bevriende schapenhouder.
- y Staan de dieren correct geregistreerd in de centrale database? Hebben ze de juiste oormerken? Zijn er stamboekpapieren, keuringsrapporten? Zijn er dekbewijzen voor de drachtige schapen?
- y Hoe is de algemene eerste indruk: zijn de dieren schoon, zonder mestsporen of verwondingen en maken ze een vitale indruk?
- y Vraag naar de gezondheid: zijn de schapen onderzocht op / behandeld tegen wormen, parasieten, ziekten?
- y Check de vacht: is die mooi dicht, zijn er geen kale plekken, springen er geen luizen weg bij het snel openen van de vacht?
- y Check de benen en hoeven: zijn de dieren niet kreupel, zijn de hoefjes goed bekapt en de hoefwanden niet ingescheurd?
- y Check de uiers: zijn er geen beschadigingen, vervormingen of verkleuringen?
- y Check de ademhaling: is die rustig en zonder horten of gorgelen?
- y Check het gedrag: zijn er dieren die zich afzonderen of afwijkend gedragen?
- y Observeer de eigenaar tussen zijn dieren: hoe gaat hij met zijn dieren om en hoe

reageren de schapen daarop. Zijn ze rustig en alert?

De overdracht

De eigenaar dient zijn dieren van twee identificatiemiddelen (waarvan 1 elektronisch) te hebben voorzien op het moment dat het dier zijn erf verlaat. De FOS werkt momenteel met een aluminium oormerk en een elektronische maagbolus, beide voorzien van het nummer dat overeenkomt met het nummer op de Identiteitskaart van het dier. Het is handig als de eigenaar een kopie van deze identiteitskaart meegeeft - het origineel moet hij opsturen naar de administratie om het dier op de nieuwe eigenaar over te laten schrijven. Van het administratiebureau Haverslag ontvangt de nieuwe eigenaar

binnen enkele weken een nieuwe identiteitskaart. Voorwaarde om te kunnen overschrijven is wel dat er een U.B.N. (=Uniek Bedrijfs Nummer) bij hen bekend is. Dit nummer is nodig voor de verplichte registratie in de I & R (=Identificatie en Registratie) en kan verkregen worden bij het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie, www.drloket.nl of tel. 0800-2233322.

Tevens moet er een vervoersdocument (verkrijgbaar via de website van Ec.zaken, L en I) worden ingevuld, waarvan de vervoerder / nieuwe eigenaar twee doorslagen meekrijgt en die bewaard moeten worden bij het bedrijfsregister.

3. De verzorging

Voeding en huisvesting

Het grasland.

Globaal kunnen 3 Ouessantschappen worden gehouden op 10 are = 1000 m² grond, inclusief de lammeren. Het is belangrijk de beschikbare oppervlakte in percelen te verdelen, waardoor de mogelijkheid bestaat de schapen per drie of vier weken om te weiden. De percelen zijn daarmee dan een aantal weken diervrij, wat gunstig is voor de wormbestrijding.

Het is voorts belangrijk dat steeds voldoende gras met een gevarieerde samenstelling beschikbaar is en gras met wat structuur.

Winterverzorging: vocht en voeding

Water is van het grootste belang: in de winter is het gras behoorlijk uitgedroogd en is het meer hooi dan lekker sappig van kwaliteit. Als er dan ook nog droogvoer bijgevoerd wordt heeft het schaap echt wel af en toe dorst.

Het water moet steeds verversd worden en bij vriezende weer moet het vorstvrij worden gehouden. Door er iets wat blijft drijven (bv. een bal) op te leggen houdt de wind het water in beweging en zal het minder snel bevriezen.

Staat er genoeg gras in de wei dan hoeft er in principe niet bijgevoerd te worden. Afhankelijk van de weersomstandigheden raakt het in december /januari echter op en heeft het ook geen voedingswaarde meer. Dan kan er onbeperkt hooi bijgevoerd worden. Er kan hooi, voordrooggras of kuilvoer gegeven worden. Doe dit altijd in een ruif: op de grond voeren leidt tot verspilling en als er uitwerpselen bij komen eten ze het zeker niet meer op. Let bij voordrooggras en kuilvoer goed op of er geen schimmel in zit want daar kunnen schapen ziek van worden. Maïskuil is erg voedzaam, maar schimmelt ook snel - dus altijd maar een kleine hoeveelheid in huis halen.

Veel fokkers geven hun dieren pulp = gedroogde en geperste bietenschil. Het beste is om de pulp eerst in water te laten weken. Zou je de schapen droge pulp geven dan zet die in hun maag uit, met alle schadelijke gevolgen van dien.

Ook tuinproducten kun je aan de schapen voeren: kool, aardappelen met mate en zonder uitlopers, worteltjes zonder zand, rode biet, een paar appels, voederbiet en fijngesneden stoppelknol. Ook lusten ze graag oud brood, maar geef ze nooit teveel, aangezien ze er diarree van kunnen krijgen. Snoeiafval in de vorm van dikke takken mag, maar dan alleen van wilg, hazelaar, iep, linde en berk. Dit ruwvoer is goed voor de darmwerking.

Er zijn speciaal voor schapen gemaakte brokken in zakken van 20 - 25 kg. Elk schaap krijgt ongeveer een handvol per dag. Doe dat bij voorkeur op een vast tijdstip - anders gaan ze zeuren. Het voordeel is dat de dieren op je af komen zodat je ze gelijktijdig elke dag even goed kunt bekijken.

Ook een mineralenemmer of een liksteen (beide speciaal voor schapen i.v.m. het kopergehalte) is een belangrijke aanvulling van het menu. Zet of hang deze gewoon in de stal en de schaapjes kunnen dan naar believen eten/likken. Vooral de drachtige oeien hebben behoefte hun mineralen- en vitaminespiegel op peil te houden.

Een vast systeem van voederen is altijd het beste voor het dier. Er kan gestopt worden met het bijvoeren als het gras gaat groeien, vaak half april. Dan is het ook lammertijd en die kleintjes kunnen dan meteen van het beste, voedzame gras profiteren.

Probeer ook zoveel mogelijk op een vaste tijd te voeren en slechts één keer per dag. Dat voorkomt dat de dieren gaan zeuren om eten en veelvuldig staan te mekkeren.

Huisvesting

De huisvesting voor Ouessanten kan vrij eenvoudig worden gehouden. Het moet een schuilplaats zijn om te verblijven als het regent, hagelt, sneeuwt, waait en als de zon schijnt. Drie dichte kanten zijn voldoende, maar zet de achterkant wel naar de regen- en windzijde = het westen. Veranker de stal goed want hij moet wel de natuurkrachten kunnen doorstaan. In de winter gebruikt het schaap het hok ook als slaappleats. De bodem moet dus altijd droog zijn anders wordt het dier ziek. Een flinke laag hooi of stro voldoet prima en daarvan is stro is het beste, aangezien dat niet echt aan de huid blijft kleven.

Ook is het hok de voederplaats bij uitstek. Het voer in de ruif is altijd droog onder een afdak.

De zon is de grootste vijand van het schaap in een schaduwarde weide. Zet hiervoor een boom in elk deel van de weide – ze liggen er graag onder. Wel even afzetten met gaas en paaltjes.

Scheren en bekappen

Bedenk dat het scheren voor een schaap geen pretje is. Je moet dus scheren op een voor het schaap gunstig tijdstip. Bovendien het liefst met een lege maag om de zgn. scheerziekte te voorkomen: rolt het dier op zijn rug dan kunnen de darmen verdraaien en afgekneld raken, evenals de bloedvaten. De darmgassen kunnen niet meer weg en er ontstaat een sterke bloedstuwung. Dit kan hun dood betekenen. Hok ze daartoe een dag van tevoren op en geef ze niets te eten. Je kunt ze dan ook gemakkelijk pakken.

Tip: ga nooit achter de dieren aan rennen om ze te vangen. Lok ze met voer en sluit de deur achter ze. Hoe rustiger de scheerder, des te rustiger is het schaap.

Het gereedschap

- γ het schapenscheerapparaat controleren of alle onderdelen goed zitten, de “scherpe” messen erop zetten en zorgen dat het bovenstuk iets meer naar binnen staat dan het ondermes, zodat je minder snel het schaap verwondt. Een schapenscheerapparaat heeft aan de bovenkant vier en aan de onderkant dertien tanden (veescheerapparaten hebben aan zowel de boven- als aan de onderkant evenveel –ongeveer 18 tanden);
- γ olie om het scheerapparaat mee te smeren;
- γ een schaar voor het bijknippen;
- γ jodium om de eventuele wondjes mee te behandelen;
- γ een scherp mes (bv. een bekapmesje of een stanlymes) om de hoefjes mee te bekappen; eventueel kan dat ook met een scherpe knijptang;
- γ enkele verlengsnoeren (indien nodig);
- γ een paar borsteltjes om de messen schoon te poetsen of een bakje heet sop waarin de messen schoongespoeld kunnen worden;
- γ Sommige fokkers gebruiken een hondentondeuse voor het bijscheren van de pootjes, de staart of om andere oneffenheden weg te scheren.

Het tijdstip

De beste tijd is half juli: scheer je voor die tijd dan is het een heidens karwei omdat de vacht nog erg vast zit en het vet in de vacht door de kou nog erg stug is. Overwegingen om een schaap eerder te scheren kunnen de weersomstandigheden zijn, maar ook het extreem loslaten van de vacht of de aanwezigheid/dreiging van myiasis (veroorzaakt door vliegen die bij voorkeur in de wol rond de staart hun eieren afzetten, die tot maden uitgroeien). Wacht tot de nieuwe vacht onder de oude gaat groeien; je kunt

dan als het ware tussen de oude en de nieuwe vacht doorscheren. Je kunt ook wachten tot er wat wol vanzelf afvalt - het eerst te zien rond de hals.

Je hoeft geen medelijden te hebben met het dier als het heel warm is: zijn vacht isoleert uitstekend tegen de hitte. Zorg wel dat de schapen voldoende kunnen drinken en verkoeling kunnen zoeken in de schaduw en zeker na het scheren moeten ze in de schaduw kunnen liggen ter voorkoming van huidverbranding.

Tip: scheer een schaaap als de wol droog is. Je blijft zelf schoner en droger + de wol plakt dan niet zo en is beter te bewaren.

Het schaaap moet stevig worden vastgehouden: het dier moet zich niet of nauwelijks kunnen bewegen. Gebruikte methoden: op een tafel zetten zodat je op de goede hoogte kunt scheren en tevens de rug gespaard wordt, het vast zetten in een soort juk of het schaaap tussen de benen klemmen. Bij deze laatste methode zet je het dier op zijn kont en klem je het tussen de benen. Met de ene hand pak je de kop beet en met het andere begin je de nek uit te scheren. Is de hals en nek uitgeschoren tot aan de voorpoten dan kan het schaaap op zijn vier poten gezet worden, kop tussen de benen klemmen en scheer je de rug en zijkant. Natuurlijk zijn er meer wegen die naar Rome leiden.

De manier van scheren

Voordat je gaat scheren voel je of er in de hals ook lelletjes zitten. Ze gaan enorm bloeden als ze weggeschoren worden, behalve dat het vervelend is kan het geen kwaad. Je begint bij de kop te scheren omdat de wol vaak als eerste loslaat rondom de nek en je scheert altijd van voor naar achter. Eerst een stukje over de rug naar achteren en dan langs de zijkant naar beneden. Je maakt eerst de voorpoten vrij en zo iedere keer een stukje verder. Zorg ervoor dat de vacht heel blijft en rolt hem langzaam naar achteren toe op. Wees voorzichtig met het navelgedeelte: vaak zit er niet veel wol op de buik en kun je het plukje wol er beter afknippen of trekken want het zit vrij los. Als je de buik behandelt, kun je het beste het schaaap met de rug tegen je aanleggen. Leg het schaaap nooit op zijn rug aangezien dat niet goed is voor de darmen. Let in de omgeving van de edele delen extra goed op dat je niets raakt: het schaaap vindt het scheren daar beangstigend en kan onrustig reageren.

Tip 1: trek nooit aan de wol tijdens het scheren want dan ga je heel gemakkelijk door het vel heen en beschadig je het dier.

Tip 2: zorg dat je het scheerapparaat steeds goed schoon houdt door vooral de vetaanslag er af te halen (borstelen of door een sopje met een fijnwasmiddel halen), dan scheert het veel gemakkelijker. Daarna steeds de messen van een paar druppeltjes olie voorzien.

Tip 3: begin met het oudste schaaap te scheren omdat diens wol er losser opzit. Bovendien reageren oudere schapen vaak rustiger, gaat het scheren gemakkelijker en zo kom je er zelf weer een beetje in.

Tip 4: geef ze na het scheren wat extra voer, want het opbouwen van een nieuwe vacht opbouwen kost energie.

Het bekappen van de hoeven

Na het scheren kunnen de hoeven bekapt worden. Een tweede bekappebeurt kan het beste net voor het dekseizoen worden

gegeven, dus ergens in oktober.

Eerst zand-, poep- en grasresten van de hoof verwijderen, daarna het overtollige vlies aan de achterkant wegsnijden. De nagel bijsnijden en alle losse stukjes nagel verwijderen. Zorg dat je recht snijdt en van beide nagels evenveel, anders loopt het schaap straks scheef. Druk daarna de vetklier, die aan de voorkant boven de tussenklauwspleet ligt, leeg.

Een betegeld pad naar bv. de stal zorgt voor een natuurlijke slijtage van de hoeven en maakt dat er minder vaak bekapt hoeft te worden.

Het gebit

Een gezond en volledig gebit is voor herkauwers van levensbelang. Tot de volwassenheid ontwikkelt het gebit zich en ook schapen wisselen hun tanden. Na ruim drie jaar heeft een volgroeid gebit 8 snijtanden en 12 kiezen in de onderkaak.

Om het gebit te controleren wordt de onderlip iets opgekruld en kan gekeken worden naar de conditie en het aantal tanden en of de ondertanden goed aansluiten op de tandenloze bovenkaak.

De leeftijd van een schaap kan mede aan het gebit afgelezen worden: bij een lam zitten er al vier tot zes kleine melktandjes en dat worden er in de loop van het jaar acht. De melktanden lopen wat meer taps toe en zijn smaller in de basis dan de volwassen tanden.

De eerste blijvende tanden zijn de middelste voortanden, die bij anderhalf jaar oud moeten zijn doorgelopen. Ze zijn duidelijk breder en langer dan de melktandjes. Bij twee jaar oud komt er aan weerszijden nog een volwassen tand bij. Bij tweeënhalf jaar zijn er zes volwassen tanden. Het schaap is uitgewisseld op driejarige leeftijd, soms iets later, en heeft dan acht tanden.

Bij oudere schapen is het vooral de slijtage die een leeftijdsindicatie kan geven. Het snijvlak van de tanden raakt steeds verder

afgevlakt; de ronding van de tanden verdwijnt. Ook komt er meer tussenruimte, want de tanden worden steeds smaller aan de basis. Meestal beginnen schapen vanaf hun zesde jaar langzaam maar zeker tanden te verliezen.

Wegen en meten

De eigenschap die het Ouessant schaap zo gewild maakt is het kleine formaat. Hoewel de schofthoogte ook bepaald wordt door het milieu is het meten van de schofthoogte het meest betrouwbare hulpmiddel in de fokkerij en de selectie op deze voor dit ras zo kenmerkende eigenschap.

Het gewicht verschaft, vooral bij nog niet volwassen dieren, een aanvullend beeld over de ontwikkeling en de hoogtemaat.

De schofthoogte gecombineerd met het gewicht geeft de meest objectieve informatie over de erfelijke aanleg van de hoogtemaat van het dier.

Het behoort tot een goede gewoonte van de Ouessantfokker om bij diverse gelegenheden (bekappen, scheren, ontwormen), dus wanneer men toch de dieren in handen heeft, ze tevens te meten en zo mogelijk te wegen. De fokker en de dieren wennen zodoende aan het (laten) staan onder de meetlat en aan het zo nauwkeurig mogelijk aflezen daarvan.

Thuis wegen gaat het gemakkelijkste door met het dier op de arm op de weegschaal te gaan staan en van dat getal het eigen gewicht af te trekken. Het gewicht wordt op een halve kilo afgerond.

Het meten en wegen dient in ieder geval te gebeuren als de dieren opgegeven worden voor een bespreekdag. Tegelijk met de aanmelding moeten de hoogtemaat en het gewicht ingevuld worden op de formulieren. Deze gegevens worden bij de beoordeling van de dieren gebruikt. Mochten er twijfels zijn bij de opgegeven maten, dan kan in de ring overgemeten worden en wat de keurmeesters dan meten is bindend.

Dieren, die voor en S-kwalificatie in aanmerking komen worden altijd overgemeten door de keurmeesters. Voor rammen geldt als maximale hoogtemaat 49 cm en 46 cm bij de oeien. De schofthoogte wordt op een halve cm. afgerond.

Het meten wordt uitgevoerd met een speciaal voor dit doel geconstrueerde maatstok (te verkrijgen via de F.O.S.).

Voor het vaststellen van de juiste schofthoogte is noodzakelijk dat:

- ∇ de meting plaats vindt op een vlakke, gelijke ondergrond.
- ∇ de maat vastgesteld wordt op het hoogste punt van de schoft als het dier vierkant, niet te gestrekt en niet op te weinig bodem staat.
- ∇ de kop niet te laag en niet te hoog wordt gehouden, zo dat de onderkant van de kin een lijn vormt met de ruglijn.

Ontwormen

Geen enkel schaap is vrij van wormen. Sterker nog: er komen bij elk schaap meer dan 10 soorten darmwormen voor, maar overwegend heeft het dier er geen last van en bovendien bouwt het weerstand op. Problemen ontstaan als er in korte tijd veel wormen tot ontwikkeling komen (in het

voorjaar / zomer en kort na het aflammeren) en de schapen met het gras de wormlarven innemen. Deze kunnen een maagdarminfectie veroorzaken met soms diarree ten gevolge of dor uitzierende dieren. Gezonde dieren hebben geen diarree; heeft een dier wel diarree dan snel behandelen, het achterstel goed schoonwassen en schoonhouden, eventueel de wol bijknippen.

Ontwormingsmiddelen kunnen worden toegediend in de vorm van een pil of vloeistof. Welk ontwormmiddel gebruikt moet worden en de hoeveelheid moet in overleg met de dierenarts bepaald worden.

Met duim en wijsvinger druk je op de zijkanten van de bek ongeveer tussen de snijtanden en de kiezen, waardoor de bek open gaat. Met de vrije hand breng je het ontwormmiddel (de pillenschietor of het pipet van de spuit met ontwormvloeistof) erin, je houdt de bek goed dicht en voelt aan de hals of het schaap een slikbeweging maakt.

Ontwormen gebeurde tot voor kort enkele keren per jaar, bv. binnen drie dagen na het aflammeren, na het scheren, als de oeien met de lammeren de (schone) wei ingingen. Een groot probleem bij het ontwormen is de resistentie tegen de verschillende middelen, d.w.z. dat van de betreffende populatie de meeste sterven, maar enkele overlevenden zich voortplanten en bestand zijn tegen het gebruikte middel.

Dat probleem werd ondervangen door dan een ander middel te gebruiken, maar er komen niet veel nieuwe middelen meer op de markt. Vandaar dat er erg veel aandacht gegeven wordt aan andere methoden om de wormen de baas te blijven: eerst bepalen of en welke wormen bestreden moeten worden, gericht doseren en het verweiden. (zie ook onder ziekten)

Enkele aandachtspunten:

- ∇ Veilig land is land waar drie maanden geen schapen, geiten of runderen hebben gelopen. Daartoe kan het beste het beschikbare land in kleine percelen opge-

- deeld worden.
- ∇ De dieren om de drie weken verweiden naar veilig land beperkt de opname van de besmettelijke larven.
 - ∇ Gebruik het juiste wormmiddel en doseer naar gewicht.
 - ∇ Alleen regelmatig mestonderzoek geeft een betrouwbare diagnose

Identificatie en registratie

In Nederland mogen geen ongeregistreerde/ongeoormerkte schapen rondlopen en moeten zelfs voorzien worden van twee identificatiemiddelen: een oornummer en een elektronisch identificatiemiddel. Dit kan zijn een 2e oornummer met chip of een maagbolus. De F.O.S. heeft gekozen voor het aluminium PAT oornummer en de mini-maagbolus, te bestellen via Bureau Haverslag, evenals de bijbehorende tang.

Het oornummer

De aluminium mini-oornummertjes zijn stevig en goed in te brengen en vallen niet al te zeer op. De kleur van het oornummer (grijs / aluminium) verwijst naar het hebben van een maagbolus.

Het eerste identificatiemiddel moet in principe ingebracht worden binnen zes maanden na de geboorte, mits ze in de nabijheid van de ooi verblijven. Worden ze eerder van de moeder gescheiden of verlaten ze het erf, dan moeten ze op dat moment geoormerkt worden.

Tijdens het inbrengen moet de kop van het dier goed gefixeerd worden (zelf of door een helper). De plaats waar het oormerk in moet is de bovenkant van het linkeroor zo dicht mogelijk bij de kop en net naast de middenlijn. Midden over het oor loopt n.l. een ader en ook moet rekening gehouden worden met groei van het oor, dus er moet ruimte over blijven, maar ook weer niet teveel - teveel ruimte in het oormerk vergroot de kans om ergens achter te haken m.a.g. het uitscheuren van het oormerk.

De juiste plaats bepalen, het nummer goed

in de tang drukken met het U.B.N. nummer aan de bovenzijde en de tang met het nummertje in een desinfecteervloeistof dopen: dan kan het nummer ingebracht worden. Knijp de tang stevig dicht tot aan de aanslag; de puntjes aan de achterzijde daarna nog even plat drukken met een tang.

De maagbolus

Het zijn mini-maagbolussen, maar het is wel even schrikken als je het lammetje naast de bolus houdt. Ze moeten ingebracht worden als het dier een gewicht bereikt heeft van vier kilo of bij een leeftijd van maximaal 6 maanden. Op de bolus moet hetzelfde nummer staan als op het oornummer.

Het gaat eigenlijk verrassend gemakkelijk: de bolussen even in de sla- of olijfolie dopen, wat ze gladder en smakelijker maakt. De helper houdt het dier op schoot en duwt de kaken vanéén, de ander brengt met de hand de punt van de bolus diep in de keelholte en drukt met de wijsvinger de bolus nog even na. Hand eruit en de bek nog even dicht houden tot er een slikbeweging gemaakt is. Ook kan een pillenschietter gebruikt worden in plaats van het met de hand inbrengen.

De registratie begint met het invullen van de “Deklijst”, die in februari wordt toegestuurd. Deze moet, voordat de lammeren worden geboren, opgestuurd worden naar het Stamboekbureau Haverslag. De geboren lammeren worden wekelijks gemeld middels een “Geboortebericht” en binnen een half jaar na de geboorte moet aangegeven worden of en welke lammeren opgenomen moeten worden in het stamboek - hiervoor wordt het “Bestelformulier Identiteitskaarten” gebruikt. Alle mutaties (verkoop, dood, aankoop) worden gemeld door middel van een “Mutatieformulier”

Gezondheidscheck

Gedrag en houding: de eerste indicatie dat een dier iets scheelt is meestal afwijkend

gedrag of een afwijkende houding. Gezonde dieren zijn levendig en alert, actief, zonderen zich niet af.

Conditie = de voedingstoestand en het uithoudingsvermogen. Ziekte heeft direct invloed op het uithoudingsvermogen, de voedingstoestand controleer je door te voelen bij de ribben en de lendenwervels. Voel je wervels heel duidelijk dan lijkt het dier vermagerd te zijn; zijn er geen wervels te voelen dan is er sprake van te veel conditie ofwel te dik.

Ogen: een gezond dier kijkt helder uit glanzend schone ogen. Ze tranen niet en liggen niet weggezonden in de oogkassen. De oogslimvliesen moeten vochtig en lichtroze van kleur zijn.

Huid en haren: de huid dient soepel te zijn en vrij van losse huidschilfers, korstjes, zwellingen en kale plekken. Een opgetilde huidplooi moet soepel weer terugtrekken, zodra die losgelaten wordt; zo niet dan kan er sprake zijn van uitdroging, b.v. door diarree.

Hoeven: gezond hoorn is veerkrachtig en taai en moet regelmatig verzorgd worden om te voorkomen dat ze te lang worden.

Ademhaling, Pols en Temperatuur: is er bij een verdacht dier aan het uiterlijk niets afwijkends waargenomen, dan kunnen we overgaan tot het meten van ademhaling, pols en temperatuur. Ook in die volgorde, want het meten van de temperatuur veroorzaakt de meeste stress, waardoor beide andere metingen beïnvloed zouden kunnen worden. Voor een schaap zijn 14 ademtichten (= in- en uitademing) per minuut normaal en daarnaast letten we op de regelmaat, de inspanning die het vraagt, bijgeluiden en de geur van de adem. De pols ofwel hartslag valt te meten bij de kaakslagader en ligt tussen de 70 en 90 slagen per minuut. Regelmaat en de kracht

van de hartslag zijn hierbij van belang. De temperatuur wordt rectaal met een thermometer gedurende één minuut gemeten en dient tussen 38.5 en 40 graden te liggen.

Spijvertering: gezonde dieren hebben een goede eetlust en eten en mesten regelmatig. De buik voelt steeds gevuld aan. Een vuile staart of achterhand duiden op een verstoorte spijsvertering.

Schoffel 16, 1648 GG De Goorn
Telefoon 0229-54 41 00
Telefax 0229-54 40 30
E-mail veno@veno-degoorn.nl
KLIJK OP ONZE WEBSITE: WWW.VENOSTAL.NL

De ideale schapen-stalinrichting

Voor al uw dagelijks gebruik van schapen- en lammerenhekwerken

VENO produceert een groot aantal speciale producten:

• Opzetruifjes	• Voerbanden	• Doorloopbaden
• Voerhekken	• Behandelingsystemen	• Schuilhokken
• Lammerenvoerbak	• Overwenbok	• Kraamhokken
• Hooriruiven	• Kantelaars	• Melkhekken

Wij leveren maatwerk!
Kijk op onze site voor:
Ingerichte stallen, VENO nieuws, Seizoensartikelen, Drinkbakken etc. etc.

www.venostal.nl

Engelse hooriruif 1,25 mtr

Schuilhok voor schapen en kleinvee

Voergoot verhoogd

Dierenverblijf voor klein vee

4. De geboorte en geboorteproblemen

De Ouessant behoort nog tot een natuurlijk ras, dat in principe weinig tot geen toezicht nodig heeft bij het werpen. Hoewel veel fokkers dat wel doen om alles beter onder controle te houden en soms ook vanwege de weersomstandigheden, hoeven de ooiën dus ook niet opgehokt te worden maar kunnen gewoon in de wei blijven lopen bij de kudde. Wel kan eventueel bij de ooi lange plukken van de vacht rond de uier weggeknipt worden; het lam kan de uier dan wat gemakkelijker bereiken.

De prettigste tijd voor lammeren om ter wereld te komen is natuurlijk als het weer aangenaam is en er voldoende gras in de wei staat; we hebben het dan zo ongeveer over april. De draagtijd van een ooi is grofweg 4 maand en drie weken of meer precies 20 weken en 4 dagen, wat erop neer komt dat bij dekken na 1 november de lammetjes na 25 maart geboren zullen worden.

Het werpen

Met dieren die het normale koppelgedrag laten zien, zoals weiden en herkauwen, is niets aan de hand ook al zijn ze erg dik en is de uier flink gezwollen. Tegen de tijd van het aflammeren stopt de voedselopname, maar het herkauwen is daarna nog vaak te zien als teken dat er van stress geen sprake is. Trekt de ooi zich terug op een aparte plaats en stopt ook het herkauwen, dan staat er wat te gebeuren. Vooral onrust (gaan liggen,

staan en weer omdraaien, tandenknarsen) en krabben met de voorpoten voordat ze gaat liggen zijn belangrijke tekenen.

Het echte uitdrijven begint met het naar buiten komen van de waterblaas. Bij de Ouessant kan het dan nog wel twee uur duren voor de werkelijke geboorte plaats vindt. Met de buikpers zet ze de weeën kracht bij en het lam wordt in de geboorteweg gedrukt door de werking van de baarmoeder. De blazen gaan stuk en bij elke buikpers komen meer delen van het lam in zicht, eerst de klauwtjes van de voorpoten, daarna ook het snoetje. Hier stagneert de geboorte eventjes totdat uiteindelijk de ooi met volle kracht het lam door de laatste vernauwing perst. Bij een jonge ooi duurt het duidelijk langer dan bij de meer ervaren dieren, zeker als ze nog niet helemaal is uitgegroeid.

Maak het dier niet onrustig door er te dicht bij te gaan staan of vreemden dichtbij te laten kijken. De ooi wil in alle rust werpen, vandaar ook dat de meeste lammeren 's nachts/in de vroege uren geboren worden in een uithoek van het weiland. Wacht rustig en geduldig af, grijp niet te snel in en haal er niet onnodig een verloskundige of dierenarts bij. Meestal gaat alles vanzelf en verloopt de bevalling goed.

Na de geboorte

Vaak is dat dus de volgende ochtend, maar mocht je alles op afstand gadeslagen hebben, kijk dan ook of alles in orde is. Binnen een uur dient het lam te drinken en te kunnen staan. Soms is het nodig om te controleren of de spenen open zijn en het lam dus wel vocht binnen krijgt. Zolang er nog niet gedronken is zijn de spenen ter voorkoming van infecties afgesloten met een propje. Soms zitten die propjes echter zo vast (of zuigt het lam zo zwak) dat ze bij het zogen blijven zitten en het lam dus geen melk binnen krijgt. Door de speen zelf een paar keer "door te trekken" (= vanuit het onderste deel van de uier druk uitoefenen op de speen en die gelijktijdig wat uittrekken tot er melk uitkomt) weet je zeker dat de moeite die het lam doet niet voor niets is. Het drinken van de eerste melk - biest - is van levensbelang aangezien hierin antistoffen zitten die ervoor zorgen dat het lam minder vatbaar is voor ziekten. Het is handig om wat biest op voorraad in de diepvries te hebben. Melk hiervoor wat biest af, bv. bij een dier met een doodgeboren lam (voor de ooi zelf is dit ook van groot belang: hierdoor trekt de baarmoeder sneller weer samen wordt het algehele herstel bevorderd). Ook is biest verkrijgbaar in winkels voor landbouw- en dierbenodigdheden.

Algemene richtlijn: per kilo lichaamsgewicht heeft een lam 200 ml. biest nodig, verspreid over ten minste 3 voedingen in de eerste 18 levensuren. Biest moet "au-bain-marie" opgewarmd worden (biest in flesje - flesje in kokend water zetten tot het lauwwarm is) en

niet in de magnetron i.v.m. nadelig effect op bepaalde bestanddelen van de biest.

Kijk van welk geslacht het lam is, of alles erop en eraan zit en voorzie het eventueel van een (tijdelijk) merkteken. Sommige fokkers ontsmetten de navel met b.v. jodium; noodzakelijk is het niet. Droog een lam nooit af, het is van groot belang dat de ooi het zelf droog likt. Het likken stimuleert het lam op te staan en op zoek te gaan naar de uier - de ooi is beter in staat het lam te laten drinken en de melk te laten schieten. Noteer tevens het nummer van het moederdier en controleer of de nageboorte gekomen is. Deze komt doorgaans een uur na de bevalling af en ligt dan als een rode sliert ergens in de wei (beter is om deze uit de wei te verwijderen).

Bij een moeilijke bevalling duurt het afkomen van de nageboorte wat langer; vaak is even zacht trekken aan het zichtbare gedeelte al voldoende om na korte tijd toch tot te komen. Is de nageboorte na 6 uur nog niet afgekomen dan is het verstandig de dierenarts te waarschuwen: de kans is aanwezig dat de baarmoeder ontstoken is. De ooi zal koorts krijgen en de melkgift zal minimaal zijn - een slechte start voor het lam.

Een ooi is na het werpen moe en dorstig; lauw water is de beste optie, aangezien koud water het dier sterk afkoelt en de nageboorte moeilijker afkomt.

Even terzijde:

De normale lichaamstemperatuur is rectaal gemeten 38,5 - 40° C, voor een lam is dat 38,5 - 40,5° C. Ademhaling per minuut onder normale temperatuursomstandigheden is 12 - 15, bij een lam 15 - 18 en een oud dier 9 - 12 keer per minuut.

Afwijkende ligging bij het aflammeren.

Als een half uur nadat klauwtjes of kop gezien zijn, de geboorte nog niet beëindigd is door de ooi zelf, dan dient er geholpen te worden. Zijn er geen ervaren mensen met bovendien smalle handen aanwezig, bel

dan de dierenarts of verloskundige. Bij de besluitvorming dient ook de toestand van het moederschaap mee te wegen; bij een dier dat b.v. abnormaal dik is moet niet lang gewacht worden.

Als maar één pootje te zien is kan de geboorte nog normaal plaatsvinden mits de ooi ruim genoeg is. Het 2e pootje ligt dan langs het lichaam naar achteren. Ervaren verlossers met bovendien smalle handen zijn in staat zo'n pootje te reponeren als de hele vrucht nog teruggedrukt kan worden, maar makkelijk is dit zeker niet. Bovendien bestaat daarbij nog risico op beschadigingen van de geboorteweg door de ingeklemde hand.

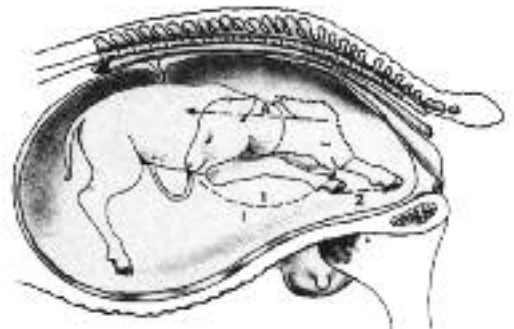
Als alleen de kop verschijnt geldt het bovenstaande verhaal ook weer, maar de situatie is weer een stap ongunstiger en er dient sneller hulp gehaald te worden. Intussen kunt u rustig met de vinger rondom voelen of er misschien toch klauwtjes onder het snoetje liggen. Om de geboorte dan wat makkelijker te maken kunnen de klauwtjes één voor één aangetrokken worden, zodat ze vóór de snoet uitsteken. Met wat voorzichtige trekkracht is het lam dan meestal snel geboren.

In die gevallen waarbij je niet verder dan een paar centimeter de geboorteweg in gaat is ontsmetten en glijmiddel niet direct nodig. Gewoon schoon werken is voldoende. Het voorkomen van beschadigingen van de geboorteweg is minstens even belangrijk als desinfectie. In die gevallen is een glijmiddel (verkrijgbaar bij de dierenartsenpraktijk) onontbeerlijk. De juiste ligging is dus: gestrekte voorpootjes met de snuit op de knieën. Het is de meest probleemloze bevalling wanneer eerst de voorpootjes te voorschijn komen, even later gevolgd door het kopje, waarna het geheel eruit ploept.

Bij een "schouder - elleboogligging" zijn de voorbeentjes (of één van de pootjes) niet volledig gestrekt dat niet het geval dan

moet de kop een klein stukje terug geduwd en de beentjes gestrekt worden, waarna het lam vlot kan worden geboren.

Bij een lam met een "teruggeslagen kop" liggen de pootjes wel gestrekt, maar het kopje ligt niet op de knieën. Het is teruggeslagen en ligt ter hoogte van de buik. Dit zie je vaak wanneer het lam al dood is, maar het ontstaat ook nogal eens wanneer men te vroeg aan de voorbeentjes van het lam gaat trekken, terwijl de baarmoeder nog onvoldoende is samengetrokken en het schaap nog niet perst. Soms zijn de voorbeentjes voor een deel uitwendig zichtbaar of bevinden zich in de geboorteweg. De kop moet goed liggen, anders kan het lam niet geboren worden.

Het rechtleggen van de kop is niet simpel: er is veel ruimte voor nodig, de romp moet vrij ver terug geduwd kunnen worden in de baarmoeder, waarna de kop voorzichtig onderlangs naar achteren gehaald moet worden. Als kop en hals volledig gestrekt liggen kun je beide voorbeentjes strekken en proberen of het lam door wat trekken te verlossen is. Het mislukt nogal eens omdat de kop steeds weer verkeerd gaat liggen, tevens moet je ook zeer oppassen de baarmoeder niet te beschadigen.

En dit zijn dan nog maar een paar van de vele problemen, die we tegen zouden kunnen komen. In schapenhandboeken kom je een opsomming tegen van allerlei afwijkende liggingen, hoe dit te verhelpen, hulpmiddelen en handgrepen.

Als je zeker weet om welke ligging het gaat kun je in principe de verlossing tot een goed einde brengen. Maar dat is m.i. ook meteen het meest moeilijke punt, want bij onze kleine oaien valt er niet veel te voelen en als je dan al wat zou voelen, zou ik niet weten wat ik nou precies voel. En met mij, denk ik, vele hobbyisten.

Gelukkig verloopt het grootste deel van de geboorten zonder enig probleem. Mocht het te lang gaan duren en je wilt ingrijpen werk dan in ieder geval hygiënisch of roep de hulp in van een dierenarts of dierenverloskundige.

Lam aan de fles

Bij het verstoten van het lam, wanneer de ooi de geboorte niet overleeft heeft en soms bij een tweelinggeboorte moet het lam (bij)gevoerd worden. Hiervoor is er bij de Boerenbond / Welkoop lammerenmelk in poedervorm verkrijgbaar. Op de emmer staat vermeld hoe de melk aan te maken: 200 gram voor 1 liter melk.

Oplossing maken: eerst 500 ml. warm water waarin de 200 gram melkpoeder opgelost wordt, daarna nog 500 ml. koud water toevoegen. De melk kan in de koelkast worden bewaard en voor gebruik in de magnetron verwarmd worden tot lichaamstemperatuur. Gebruik voor het voeden een babydrinkfles met speen.

Qua hoeveelheid kan voor een Ouessantenlam volstaan worden met ongeveer een derde deel van de voorgeschreven hoeveelheid, verdeeld over 5 à 6 porties. Dit komt neer op 6 maal per dag ongeveer 60 ml. en dat gedurende 3 dagen. Daarna 3 dagen 5 keer per dag 80 ml. en deze hoeveelheid geleidelijk opvoeren naar 5 x 120 ml.

Na zo'n vier weken kan het aantal voedingen verminderd worden en de hoeveelheid vergroot (met 6 weken mag het lam wel zo'n 900 ml per dag), mede op geleide van de ontwikkeling van het lam en de weersomstandigheden - bij erg warm weer moet het meer vocht toegediend krijgen. Als het lam 8 tot 9 weken oud is kan geleidelijk geminderd

worden en met vier maanden is het lam in staat zijn eigen kostje bij elkaar te grazen en kan hij gespeend worden, net als lammeren die bij de ooi gelopen hebben.

In het begin is het handig om het lam apart te zetten, zodat niet iedere keer het dier gevangen hoeft te worden. Maar na enkele dagen heeft het al in de gaten wat er staat te gebeuren bij het zien van de fles en komt al van verre aanrennen. Ook voor de verdere ontwikkeling is het beter als het gewoon in de kudde kan lopen.

5. De Ouessant en schapenziekten

Sla eens een boek over het houden van schapen open en je komt onvermijdelijk bij de schapenziekten terecht. Als je nog geen schapen hebt slaat meteen de angst je om het hart gezien het grote aantal mogelijke ziekten en de begeleidende akelige plaatjes van al deze aandoeningen. Gelukkig zijn de meeste schapen gezond, lopen rustig grazend in de weide rond en brengen gezonde lammeren ter wereld.

En helemaal de Ouessant: omdat het een vrij natuurlijk ras is en er meestal maar één lam geworpen wordt kennen we weinig geboorteproblemen en ook schapenziekten komen relatief weinig voor. Maar toch is het goed kennis te nemen van de meest voorkomende ziekten. Enerzijds om de termen te kennen als er bepaalde onderwerpen besproken worden, maar vooral ook om de symptomen bij de schapen van de eigen kudde te kunnen herkennen.

De ziekten komen slechts kort en steeds in relatie met het ras Ouessant aan de orde. Diverse boeken gaan er dieper op in en ook www.levendehave.nl (kennisnetwerk) biedt verder gaande informatie.

Het bloed (weeldeziekte of enterotoxemie)

Deze ziekte komt, zover bekend, niet voor bij Ouessanten, maar dierenartsen willen nog wel eens stimuleren daartegen te enten. Het treft vooral jonge en snel groeiende lammeren en de ziekte wordt in de hand gewerkt als ze voer krijgen met een ruime koolhydraat-eiwit verhouding en weinig structuur. Teveel melk drinken of een te snelle overgang naar een weide met jong en eiwitrijk gras kan hetzelfde resultaat hebben. De pensflora kan zich niet snel genoeg aanpassen aan dergelijke voerveranderingen. De bacterie *Clostridium perfringens* krijgt dan kans zich snel te vermenigvuldigen in de darmen, waarbij giftige stoffen worden gevormd die de hersenen beschadigen.

Het verloop is meestal zo snel dat er geen

verschijnselen worden gezien: de dieren worden dood aangetroffen in de wei. Nog levende dieren kunnen niet meer lopen, maken fietsende bewegingen waarbij de kop meestal achterover wordt gehouden. Behandeling komt vrijwel altijd te laat. Preventie: vermijd plotselinge voerveranderingen. Ook is vaccinatie van de oaien en de lammeren mogelijk.

Blauwtong

Blauwtong of bluetongue is een virusziekte die voorkomt bij herkauwers (vooral schapen en runderen) en tijdens de besmettingsgolf in 2007 kwamen de meeste sterftegevallen voor bij de schapen. Er is toen massaal gevaccineerd tegen blauwtong en nog steeds wordt dit door de overheid gepropageerd.

Het virus wordt overgebracht door insecten, de knutten, die voorheen alleen in de zuidelijke landen voorkwamen. De periode tussen het gestoken worden en het uitbreken van de ziekte bedraagt zo'n 5 tot 20 dagen. Het begint meestal met kwijlen en schuimbekken, maar ook wel met het hebben van een stijve gang en veel stilstaan in de wei. Vervolgens treedt zeer hoge koorts op en een algeheel ziekzijn. Mond en tong raken ontstoken en de tong wordt blauw. Ook kunnen de schapen kreupel worden door een ontsteking aan de klauwen.

De ziekte leidt na enkele dagen tot de dood, maar dit kan ook al binnen 24 uur.

De dieren kunnen behandeld worden met koortsverlagende en pijnstillende middelen, eventueel antibiotica; echte geneesmiddelen zijn er niet. De dieren aan het eten en drinken houden bleek een belangrijke voorwaarde om te overleven, maar toch zijn er ook heel wat Ouessanten doodgegaan in 2007.

Preventief kan er nu dus gevaccineerd worden.

Blauwuier (acute mastitis)

De acute uierontsteking treedt doorgaans 2 tot 3 weken na het werpen op. Meestal is slechts één uierhelft aangetast.

Het dier heeft koorts, eet niet, zondert zich af en trekt met een achterbeen bij het lopen. De uierhelft is gezwollen, pijnlijk roodachtig en later blauw of zwart. Er wordt maar weinig melk afgescheiden en die melk is rood-waterachtig met vlokken.

De dieren kunnen sterven binnen 1 tot 4 dagen en zonder behandeling gebeurt dat bij 50 tot 80 %. De behandeling bestaat uit antibiotica en sulfapreparaten, waarmee de ontsteking teruggedrongen wordt en soms de uier behouden blijft. Het schaap moet enkele keren per dag worden vastgehouden om de gezonde uierhelft door het lam te laten zogen.

In de meeste gevallen wordt de aangetaste uierhelft afgestoten, maar ook met één uierhelft kan het dier werpen en zogen.

Coccidiose (inwendige parasieten)

Een met diarree gepaard gaande darmontsteking, veroorzaakt door microscopisch kleine eencellige organismen. De eieren hiervan komen met de mest in de stal of weide en kunnen de gevoelige lammeren besmetten. Volwassen schapen zijn dragers van coccidiën zonder daarvan zelf hinder te ondervinden. De ziekte komt vaker voor op stal en vooral als er veel dieren op een klein oppervlakte worden gehouden.

Bij lammeren die in de regel 1 tot 3 maanden oud zijn valt op dat ze slecht groeien, weinig eten en vermageren. Vaak hebben ze een slappe ontlasting die kan overgaan in donkere diarree met soms bloed er in. Ze staan vaak met een gebogen rug te persen op de ontlasting. Sterfte van deze lammeren komt in zo'n 10% van de gevallen voor in de loop van 3 tot 4 dagen. De overigen herstellen na 1 tot 2 weken.

Aangezien lammeren erg vatbaar zijn als ze op stal gehouden worden moet gezorgd worden voor veel ruimte en goede hygiëne: de stal moet schoon (heet water boven 60°C), droog en ruim zijn.

De wei waarin de lammeren komen moet schoon zijn en dat is een wei waar gedurende de winter geen schapen hebben gelopen.

Sulfamiden bestrijden de parasiet eventueel in combinatie met middelen tegen diarree of een elektrolytenoplossing om het mineralenverlies door de diarree te compenseren.

Myiasis of huidmadenziekte

De vlieg *Lucilla sericata* legt eieren in de wol van het schaap, de larven kruipen in de huid en vreten deze aan. Ze voeden zich onder meer met het ontstane wondvocht. Zo ontwikkelen ze zich tot witgrijze maden, die zich op een gegeven moment van het schaap laten vallen, zich verpoppen en de uitgekomen vliegen infecteren het schaap opnieuw.

De eieren worden meestal (maar niet uitsluitend) op het achterstel gelegd, vooral als dit met mest bevuild is en met name in de maanden juli en augustus bij vochtig warm weer.

Aangetaste dieren zijn onrustig: ze schuren zich langs palen en het hekwerk, stampen, tandenknarsen, kwispelen met de staart, trekken met de huidspieren en staan met de kop naar beneden. Er ontstaan stinkende wonden en de dood kan binnen enkele dagen intreden.

Controleer vooral in het voorjaar, wanneer de dieren nog niet geschoren zijn, maar ook in de zomermaanden zeer regelmatig het achterstel en scheer de wol daar eventueel preventief weg.

Preventieve behandelingen zijn ook mogelijk: dompelen of nevelen met Klik of Neocidol. Als biologisch middel in de strijd tegen myiasis wordt knoflook en knoflookpoeder genoemd: fijnhakken en door het voer mengen.

Bij reeds aangetaste dieren moet de wol weggeknipt worden, de maden verwijderd en de wonden schoongemaakt en gedesinfecteerd worden.

MKZ

Mond en Klauwzeer is een zeer besmette-

lijke virusziekte, waar tot 1991 tegen mocht worden ingeënt. Vanaf die tijd gold een vaccinatieverbod, met als gevolg dat er in 2001 na een uitbraak van MKZ duizenden herkauwers preventief moesten worden geruimd. Een nieuwe EU-verordening staat een noodvaccinatie van markervaccins toe en de dieren hoeven dan niet meer geruimd te worden.

MKZ kan optreden bij koeien, geiten, schapen en varkens. Ook lama's en alpaca's, maar die raken minder snel geïnfecteerd. MKZ is een aangifteplichtige ziekte, die gelukkig niet veel voor komt gezien de enorme impact die het heeft op de gehele veehouderij.

De ene diersoort kan de ziekte overdragen op de andere; het virus kan worden getransporteerd via de lucht, de mest, mensen en via het oppervlaktewater.

De meest opvallende symptomen zijn de plotselinge, ernstige kreupelheid, die in de regel bij meerdere dieren tegelijk optreedt. Er komen blaren bij de mond (de kroonranden, neus, lippen, tong en tandvlees), bij de klauw (tussenklauwspleet) en bij de uier. Door deze blaren eten ze niet veel, gaan veel liggen, valt de melkproductie weg, worden sloom en koortsig (de verschijnselen lijken wel wat op blauwtong en rotkreupel)

Q-koorts

De bacterie *Coxiella burnetti* veroorzaakt de Q-koorts. Deze bacterie kan zeer goed buiten zijn gastheer overleven en kan bij vrijwel alle diersoorten voorkomen, maar vooral bij wilde knaagdieren en landbouwhuisdieren zoals runderen, schapen en geiten.

In het wild brengen teken de besmetting over van dier naar dier. Tussen de landbouwhuisdieren kan sporadisch ook een teek optreden als overbrenger, maar veel belangrijker is besmetting door het inademen van stofdeeltjes met daarin bacteriën. De bacterie komt in de omgeving terecht doordat geïnfecteerde dieren, die zelf geen ziekteverschijnselen hoeven te vertonen, bacteriën uitscheiden met de lichaamsvochten (traanvocht, urine, slijm, speeksel, melk, vruchtwater). De bacte-

rie is erg ongevoelig voor milieu-invloeden en kan met het stof over grote afstanden getransporteerd worden.

Mensen kunnen besmette stofdeeltjes inademen die afkomstig zijn van stallen, weilanden, ruwe wol, huiden, kleding etc.

Bij dieren verloopt de infectie meestal symptomloos. Vooral bij besmette geiten wordt (een uitbraak van) abortus gezien. In geval van abortus maar ook bij symptomloze dragers scheiden de dieren grote hoeveelheden bacteriën uit tijdens het lammen van de dieren. Dus is maximale hygiëne van groot belang, vooral in de lammertijd.

Een houder van kleine herkauwers, die te maken krijgt met (meerdere gevallen van) abortus onder zijn dieren doet er verstandig aan zijn dierenarts te raadplegen om achter de oorzaak te komen. Q-koorts is een aangifteplichtige ziekte.

Het ministerie van EL&I stimuleert preventieve vaccinatie.

Algemene hygiënische maatregelen blijven belangrijk om risico's te verminderen. Het verder besmet raken van de stal moet zoveel mogelijk worden voorkomen, evenals de blootstelling van mensen aan verwaaiende mest- en stofdeeltjes. Vooral in de lammertijd is maximale hygiëne van groot belang.

Rotkreupel

Rotkreupel is een stinkende ontsteking aan de klauw van het schaap. Ten gevolge van de pijn bij het lopen gaan ze op de knieën liggen tijdens het grazen.

De behandeling bestaat uit het schoonmaken en ontsmetten van de tussenklauwspleet, een behandeling die om de paar weken dient te worden herhaald. Hierbij moet een ontsmettingsspray op basis van antibiotica worden gebruikt. Preventief kan er gevaccineerd worden tegen rotkreupel, maar vooral een regelmatige klauwverzorging kan veel leed voorkomen.

Schapenluis

Schapenluis is een vleugelloze bloedzuigende parasiet. Schapen kunnen erg verzwak-

ken wanneer ze de luis bij zich dragen. De parasiet veroorzaakt jeuk en lijkt een voorkeur te hebben voor drachtige ooiën en voor lammeren. Er zijn shampoos op de markt die werkzaam zijn tegen uitwendige parasieten.

Biologische behandelmethode: knoflook / knoflookextract door het voer mengen. Het kan wel enkele weken duren voordat de luis in de gaten krijgt dat zijn gastheer minder lekker is dan voorheen. Een snellere methode is wellicht het inmasseren van de vacht met enkele druppels Tea Tree Oil (drogist of reformwinkel).

Scrapie

(opdroger of in het Frans “tremblante”)

Hoewel we in de negentiger jaren (weliswaar min of meer gedwongen) intensief deel genomen hebben aan het scrapiebestrijdingsprogramma middels selectie is er nooit scrapie vastgesteld bij de Ouessant. Scrapie is een langzaam, maar wel steeds dodelijk verlopende hersenziekte van volwassen schapen die gepaard gaat met vermagering, trillingen en jeuk (“to scrape”= krabben, schuren). Door het schuren ontstaan kale plekken, de vacht wordt dor en droog, de gang wordt afwijkend en tenslotte kan het dier niet meer lopen door verlammingen. Onderzoek van de hersenen laat een sponsachtige degeneratie van de hersencellen zien.

Veroorzaker is een virusachtige stof die afwijkt van de normale virussen doordat ze bestand is tegen koken en tegen de inwerking van ontsmettingsmiddelen.

Behandeling van de ziekte is niet mogelijk; getracht wordt de ziekte uit te bannen door alleen scrapievrije rammen (= ARR/ARR, vast te stellen via bloedonderzoek) in te zetten om zo tot een scrapievrije kudde te komen.

Scrapie is verwant aan de BSE of Gekkekoeienziekte en de bij de mens voorkomende ziekte van Creutzfeld-Jacob. In tegenstelling tot de Gekkekoeienziekte is scrapie tot nu toe niet overgegaan op men-

sen en juist daarvoor bestond grote vrees en zijn zeer vergaande maatregelen getroffen.

Worminfecties

Alle volwassen schapen herbergen een aantal wormen die in evenwicht met “hun gastheer” leven, d.w.z. dat het immuunsysteem van het schaap ervoor zorgt dat ongeacht het aantal opgenomen wormenlarven het aantal tot volwassenheid uitgroeiende wormen in haar ingewanden ongeveer gelijk blijft. Als de hormoonspiegel in de ooi verandert na het aflammeren, beginnen de wormen als een gek eieren te produceren: 10.000 eieren per dag is geen uitzondering. Tegen de tijd dat de lammeren naast melk ook gras beginnen te eten zijn de wormeieren uitgekomen en veranderd in piepkleine larfjes die ’s morgens op de grassprietten zitten.

Eénmaal in het lam ontwikkelen zij zich tot volwassen wormen en starten met het eieren leggen. Zo bouwt zich in de loop van het voorjaar de infectiedruk van wormen in het weiland op.

Worminfecties behoren tot de normale “kinderziekten” die een jong dier door moet maken en waartegen het immuuniteit gaat opbouwen, tenminste als het daarvoor de tijd krijgt. In de intensieve veehouderij kan de infectiedruk zó intensief zijn dat zo’n jong dier als het ware overspoeld wordt met infectieuze wormenlarven, die zoveel schade aanrichten dat bloedarmoede, vermagering en diarree zijn deel worden., soms met de dood tot gevolg.

Behandeling

Het juiste moment van behandelen hangt ondermeer af van de intensiteit van beweiding. Bij weinig schapen en een groot te beweiden oppervlak is de behandelfrequentie lager dan bij intensief gebruik, waarbij het voorkomt dat schapen voortdurend op hetzelfde terrein lopen.

Een worminfectie is altijd een aangelegenheid van het gehele koppel; het behandelen

van individuele dieren heeft dus nauwelijks zin. Worminfecties bereiken hun hoogtepunt in de zomer en in de herfst, zodat het altijd noodzakelijk is om in het najaar een laatste behandeling uit te voeren.

Het toedienen van ontwormingsmiddelen moet altijd gebeuren in overleg met de dierenarts. Bovendien zijn sinds kort alleen op voorschrift ontwormingsmiddelen te verkrijgen. Gepropageerd wordt om dit vooraf te laten gaan door mestonderzoek. Alleen op basis van een geconstateerde worminfectie zou er met het juiste middel en in de juiste dosering ontwormt moeten worden, dit om resistentie tegen te gaan en bovendien kan het kostenbesparend werken met de huidige prijzen voor ontwormingsmiddelen.

Biologische behandelmethode: gedroogde en gesnipperde uien en / of prei door het voer mengen en ook knoflook zou tegen wormen helpen.

Beweidingsstrategie

Vanwege deze dreigende resistentie tegen ontwormingsmiddelen voeren schapenhouders vaak een beweidingsstrategie. Ze wisselen geregeld van weiland en laten mestonderzoek uitvoeren om zo min mogelijk middelen in te zetten. Bij een strak beweidingschema worden alleen in geval van een besmetting middelen toegediend.

Niet-ontwormen is bij schapen eigenlijk alleen verantwoord als men geen lammeren houdt. Volwassen dieren hebben als regel zoveel weerstand tegen worminfecties dat ze zonder wormmiddelen gehouden kunnen worden.

Om meer te weten te komen over de cyclus van infectie en her-infectie via de wei, is onderzoek gedaan. Daaruit is naar voren gekomen dat een onveilige wei na drie maanden weer veilig is. Ook is aangetoond dat bij besmette schapen op een schone wei in het voorjaar (tot 1 juli) en in het najaar (vanaf september) na drie weken gevaarlijke her-infecties kunnen optreden en in de zomer na twee weken. Op basis van deze gegevens kan een beweidingschema worden opgesteld. Soms kan echter al binnen

genoemde perioden een gevaarlijke wei ontstaan. Dit gebeurt vooral als het warmer is dan normaal, met bovendien voldoende neerslag.

Zere bekjes (of ecthyma)

Een besmettelijke ontsteking van huid en slijmvliezen aan de snoet van schapen en geiten, gepaard gaande met uitgebreide korstvorming die ook bekschurft wordt genoemd. Het begint met kleine blaasjes aan de binnenkant van de lippen, de oogleden of rond de uitwendige geslachtsorganen. Na het barsten van de blaasjes ontstaan zweertjes die vocht afscheiden dat na indrogen bruine tot zwarte korsten geeft. De randen groeien uit tot wrachtige woekeringen rond de hele snoet tot in de neusgaten en rondom de ogen. De korsten vallen na één tot twee weken af, waarna genezing volgt. Aangetaste lammeren brengen de ontsteking over op de tepels en uier van de ooiën. De ziekte is een zoönose, wat wil zeggen dat het ook besmettelijk kan zijn voor de mens: na binnendringen via een beschadigde huid kunnen er overéenkommige puisten en zweren ontstaan aan het gezicht, handen en geslachtsdelen.

Ecthyma wordt veroorzaakt door een virus uit de familie van de pokkenvirussen en die binnendringt via kleine wondjes aan de onbewolde huid. In een later stadium komen er bacteriën bij die weefselsterfte veroorzaken en etterverwekkende bacteriën.

De plaatselijke behandeling bestaat uit een antibioticumspray of een opdrogende tinctuur.

Zere oogjes (of keratoconjunctivitis)

Een ontsteking van het bind- en hoornvlies van het oog, dat dof en grauw van kleur wordt.

De besmette dieren knipperen met hun ogen, er is een verhoogde traanproductie, soms zijn er zweertjes waarneembaar en er kan zich ook oedeem voordoen. De infectie kan tijdelijke blindheid veroorzaken. Als één dier in een koppel er last van heeft, volgen er meestal meer.

Behandeling is meestal niet nodig, de aandoening verdwijnt vanzelf weer. Zo niet, dan kunnen de ogen gezalfd worden met een oxytetra-houdende zalf of gespoten worden met een oxytetra-preparaat.

Zwoegerziekte of dampigheid (internationale term: maedi)

Voor zover bekend komt zwoegerziekte niet voor bij de Ouessanten. Toch houden we een zwoegervrije bespreking en worden op de Dag van het Schaap en op de meeste demonstraties en tentoonstellingen alleen maar zwoegervrije dieren toegelaten, dit vanwege de besmettelijkheid.

Zwoegerziekte is een virusziekte bij schapen, waartegen geen verweer is en die dus besmettelijk is. Het is een langzaam verlopende, chronische ontsteking van de longen bij volwassen dieren. De zwoegende ademhaling is het kenmerkendste symptoom. De verschijnselen van zwoegerziekte worden echter pas opgemerkt anderhalf jaar of langer nadat de besmetting heeft plaatsgevonden: het iets trager worden, een iets bemoeilijkte ademhaling, het achterop

raken bij het koppel. In de loop van de maanden treedt vermagering op, de vacht wordt dor en los, het dier heeft een pompende ademhaling en een algehele verzwakking treedt op de voorgrond. Ook geven de ooiën meestal weinig melk, met slechte lammeren tot gevolg.

Bij het ophokken in bedompte stallen gaat de besmetting gemakkelijk over via de uitgeademde lucht, via de urine en de ontlasting, maar vooral via de biest en de moedermelk van besmette ooiën naar de lammeren.

Door herhaald bloedonderzoek en het verwijderen van alle positief reagerende dieren kan een zwoegervrije status verkregen worden, een programma van de Gezondheidsdienst waaraan men kan deelnemen sedert de invoering in 1982. Een zwoegervrije kudde mag niet in contact komen met niet-zwoegervrije dieren en nieuw aangekochte dieren moeten eerst getest en in quarantaine worden gehouden alvorens ze bij de kudde kunnen worden gelaten.

Bureau Haverslag

- Eerst wil ik u mededelen dat het stamboekbureau gesloten is van 2 september t/m 15 september. Tot op heden zijn er 776 geboortemeldingen van lammeren binnengekomen; er zijn dus iets minder lammeren geboren dan vorig jaar.
- Wilt u op tijd de identiteitskaarten voor de lammeren aanvragen. De aanvraag moet binnen zes maanden na de geboorte ingestuurd worden. Aan de hand van het bestelformulier en de betaling worden de identiteitskaarten verstrekt.
- De mutaties van verkoop, overlijden en geboortes geeft u binnen 3 à 4 dagen aan ons kantoor door zodat wij dit zo snel mogelijk kunnen afwerken naar DR. (Dienst Regelingen)
- De formulieren Mutatielijst en Bestelformulier identiteitskaarten lammeren 2013 zijn in maart toegestuurd, staan tevens op de website en kunt u ook aanvragen door een email aan ons te sturen.

En we willen alle leden verzoeken een actueel mailadres aan ons te versturen en om eventueel kenbaar te maken als U niet vermeld wilt worden op de ledenlijst en/of in het kuddeboek (zie ook onder “van de bestuurstafel”)

Indien er vragen zijn kunt u ons het beste bereiken op maandag-, dinsdag- en woensdagmorgen van 9.00 uur tot 12.00 uur. Tevens zijn we 2 avonden te bereiken: maandag- en woensdagavond van 19.00 uur tot 21.00 uur.

tel. 0570 – 56 32 86 • e-mail : klein.akker@planet.nl • fax 0570- 564848

6. Het weiland.

Voor schapen is het weiland een belangrijk stukje van de wereld, zo niet het allerbelangrijkste. Ze verblijven er de gehele dag, het vormt hun dagelijkse kost, ze slapen erop - en vervolgens poepen en plassen ze ook nog eens op hetzelfde stukje land. En een beetje boer probeert in juli (de hooimaand) er zijn wintervoorraadge hooi vanaf te halen. Tijd om eens wat extra aandacht aan het weiland te besteden.

Gras

De goedkoopste vorm van ruwvoer voor schapen is gras en de dieren oogsten het zelf. Het kan in 85 – 90 % van hun nutriëntenbehoefte (=energie, eiwit, mineralen en vitaminen) voorzien.

Goede kwaliteit ingekuuld gras en hooi zijn zeer geschikt voor opgestalde dieren of om in de winter bij te voeren. Ook in perioden waarin de dieren extra goed in conditie moeten zijn, en dat is vóór de dekperiode en aan het einde van de dracht, kan bijgevoerd worden met hooi van een goede kwaliteit.

Schapen geven de voorkeur aan mals jong grasblad boven droge en oude bladscheden en stengels, breedbladige grassen boven fijnbladige en schoon gras boven met mest of grond bevuild gras. Behaarde, ruwe of stekelige plantendelen laten ze staan, de

aanwezigheid van bittere stoffen zoals alkaloiden of bladschimmelziekten, zoals roest, vermindert de smakelijkheid.

Engels en Italiaans raaigras en witte klaver zijn smakelijk, hebben een hoge voedingswaarde en goede opname.

Kruiden zijn bijzonder goede bronnen van mineralen, zoals fosfor, calcium, magnesium en natrium: smalle weegbree, duizendblad, wilde cichorei en peterselie.

Kwaliteit van gras

De groei, vlees- en wolproductie van schapen is afhankelijk van de opname van nutriënten en hoe de dieren ze benutten in hun stofwisseling. Opname van nutriënten uit gras wordt bepaald door de hoeveelheid die de dieren ervan eten en het gehalte aan nutriënten. Jong bladrijk gras bevat gewoonlijk voldoende nutriënten voor de voedselbehoefte van grazende ooien en voor een goede groei van de lammeren. De energiewaarde neemt af met het ouder worden, doorschieten, doorbloeien en zaad vormen. Het mineralengehalte wordt sterk beïnvloed door de bodemvruchtbaarheid, met inbegrip van de zuurgraad, en de bemesting. Maar ook de hoeveelheid mineralen neemt af als het gras ouder wordt. Vitaminegehalten van gras zijn doorgaans voldoende.

Met de eiwitten en mineralen zit het doorgaans wel goed in een normaal bemest grasland in Nederland.

De hoeveelheid energie die de dieren kunnen opnemen hangt af van de hoeveelheid gras die ze ter beschikking hebben en de verteerbaarheid ervan. De ideale verteerbaarheid is tussen 70 en 80 % van de organische stof. Bij dit niveau is de verteringssnelheid in het maagdarmkanaal hoog en dit bevordert de eetlust en de opname. Nederlands weidegras kan ook gemakkelijk aan deze voorwaarden voldoen, maar in oud en dood gras en niet gegeten stoppels kan de verteerbaarheid van de organische stof beneden de 50 % komen. De opname daalt dan navenant.

Hoeveel schapen op hoeveel land

Er wordt altijd geroepen dat Ouessanten weinig eisen stellen en mede omdat ze zo klein zijn denkt men dat ze dus niet veel vreten. En in verhouding tot hun grotere familieleden klopt dat wel, maar ze moeten natuurlijk wel voldoende te vreten kunnen vinden en ook regelmatig een schone, grazige wei krijgen.

Als richtlijn geven we dan ook aan dat per 10 are (= 100 x 100 meter = 1000 vierkante meter) 3 volwassen Ouessanten inclusief hun lammeren gehouden kunnen worden. Dit is een richtlijn, want een perceel op droge zandgrond zal veel schraler zijn dan een grasland op vette klei en de ene fokker zal meer bijvoeren dan een ander. Maar die 10 are biedt wel de mogelijkheid om het stuk op te delen in kleinere percelen om de schapen regelmatig om te kunnen weiden.

Beweiding

In sommige opzichten zijn schapen net mensen: ze eten het eerst de dingen die ze het lekkerst vinden eruit en laten de rest staan - en dit gebeurt als de kudde continue op een groot perceel loopt.

De schapen grazen de lekkere grassen kort en laten de slechte en minder smakelijke grassen hun gang gaan. Na verloop van tijd krijgen de slechte grassen (= kweek- en

straatgrassen, onkruiden als distels en brandnetels) de overhand, naast een toeneemende wormendruk, maar daarover later meer.

Door de schapen een beperkt stuk grasland te geven worden ze gedwongen hun bordje leeg te eten, ofwel alles kaal te grazen. Pas dan, en het meest gunstig is een cyclus van 3 tot 4 weken aan te houden, verhuizen ze naar een volgend stuk van de weide. Alle grassen, dus ook de ongewenste, zijn kort afgegraasd en krijgen 9 tot 12 weken (afhankelijk van het aantal percelen) de tijd om weer aan te groeien. Grote onkruiden kunnen gemakkelijk verwijderd worden, de gewenste grassen kunnen flink aangroeien en krijgen meer kans om de slechte grassen eronder te houden en eventueel kan er tussentijds gemest worden.

Als richtlijn geeft men aan het beste in te scharen bij een grashoogte van 15 tot 25 cm en weer uit te scharen bij een weiderest van 4 tot 6 cm. hoogte. Als schapen te kort gras voorgeschoteld krijgen zal de hoeveelheid en de kwaliteit van het opgenomen gras afnemen. Maar ook moet voorkomen worden dat gras doorschiet vanwege te geringe beweiding. Schapen eten niet graag erg lang gras en een teveel aan gras kan dan beter gemaaid worden voor wintervoer.

Doorgeschoten gras bevat minder voedingswaarde, evenals wintergras.

Grasland verbeteren

Engels raai gras wordt over het algemeen als één van de goede grassoorten gezien, geschikt voor zowel beweiding als voor het hooien. Kweek en straatgras worden beschouwd als slechte grassen. Wanneer de verhouding tussen goede en slechte grassen is verstoord, waardoor zowel de hoeveelheid gras als de kwaliteit ervan sterk vermindert, wordt het tijd om het grasland drastisch aan te pakken.

Belangrijk is, voordat aan deze klus begonnen wordt, om na te gaan wat de oorzaak is van de slechte toestand van de grasmat en waar mogelijk deze oorzaak weg te nemen,

Een verbeterde afwatering of beter afgestemde bemesting kunnen maatregelen zijn waardoor het grasland opfleurt, maar ook herinzaaien of doorzaaien kan noodzakelijk zijn. De beste tijd voor graslandverbetering is tussen eind juli en half september, wanneer de omstandigheden qua vocht en temperatuur gunstig zijn voor het kiemen en de groei van het gras.

Bemesten

Bij graslandvernieuwing moet ook de bemesting van de grond in orde worden gebracht en een passende bemesting kan het beste worden uitgevoerd na een grondmonster. Met deze gegevens kan een bemesting van vooral fosfor, kali en kalk worden uitgevoerd. De bemesting, ook drijfmest, moet na het ploegen maar voor de zaaibedbereiding worden uitgevoerd.

Mest is eten voor de plant en zonder eten geen groei. Veel van de meststoffen haalt de plant uit de grond, maar van sommige stoffen wordt zoveel gebruikt of uitgespoeld dat er tekorten kunnen ontstaan, die dus aangevuld moeten worden voor het instant houden van een gezonde groei.

De voedingsstoffen worden aangevoerd door het trio N, P en K ofwel stikstof, fosfaat en kali. Tot de zogeheten macro-elementen behoren verder nog water, koolstof, zuurstof, calcium en zwavel. Een tekort aan water is in Nederland gemakkelijker op te lossen dan een teveel aan water; koolstof en zuurstof hoeven nooit bijgemest te worden en ook zwavel is in Europa een stof die voldoende aanwezig is. Calcium komt in de vorm van kalk in de grond voor en de verschillende sporenelementen zijn van nature overwegend voldoende aanwezig.

We onderscheiden kunstmeststoffen (fabrieksmatig samengesteld, hoge concentratie en snel werkend) en anderzijds meststoffen van organische oorsprong (stalmest en compost, die langzaam hun stoffen afgeven).

Stikstof = N is onmisbaar voor de vorming van de stengel en het bladgroen en moet

dus in het begin van het groeiseizoen worden toegediend. Bij een tekort stagneert de groei en blijft het blad lichtgroen, een overmaat veroorzaakt overdadige bladgroei en slappe stengels, met als gevolg een zwak product dat gevoelig is voor allerlei schimmelaantastingen. Stikstof die niet door de plant wordt opgenomen kan al snel uitspoelen; bij organische meststoffen is dit gevaar minder aanwezig.

Fosfaat = P is nodig voor de vorming van bepaalde eiwitten en andere organische stoffen. Het speelt vooral een rol bij de wortelvorming en het afrijpen van de zaden. Fosfaatmeststoffen worden vroeg in het voorjaar uitgestrooid.

Kali = P speelt een belangrijke rol bij de vorming en het transport van koolhydraten, bevordert de vochtopname door de wortels en gaat de waterafgifte door het blad tegen en bevordert de weerstand van de plant. Vooral aan het einde van de groeiperiode is het belangrijk dat de planten voldoende kali tot zich hebben kunnen nemen.

Kalk = calcium is een apart hoofdstuk. Kalk op zich is eigenlijk geen meststof; het wordt zelf nauwelijks door planten opgenomen. Kalk verdringt de meststoffen die gebonden zijn aan de klei en humus, waardoor deze meststoffen vrijkomen voor de planten. Stikstof, kalium en magnesium worden door de plant pas echt goed opgenomen als er voldoende kalk in de grond zit. Kalk gaat de verzuring van de grond tegen, de meeste gronddiertjes vermeerderen zich in kalkrijke grond sneller, de humusvorming verbetert en de grond zelf wordt luchtiger en kruimeliger. De zuurgraad van de grond wordt uitgedrukt in een pH-waarde, vast te stellen d.m.v. een grondtest en voor zware gronden ligt de pH waarde op 7, voor middelzware grond op 5,5 – 6,5 en voor lichte gronden op ongeveer 5,5. Een onderhoudsbekalking wordt om de 3 jaar uitgevoerd; is de grond erg zuur dan kan jaarlijks kalk worden gestrooid tot het weer op peil is. Bekalken kan het beste in het late najaar worden gedaan – de werking is pas een half jaar later, dus in het voorjaar.

Magnesium is belangrijk voor de vorming van het bladgroen. Op zandgronden met een lage pH en op lichte kleigronden kan in een nat jaar magnesiumgebrek optreden. Veel kalkmeststoffen (Dolokal en Maërl) bevatten eveneens magnesium.

Elke meststof wordt in verschillende uitvoeringen en onder verschillende merken op de markt gebracht. Boerenbond, Welkoop en andere bedrijven, die deze meststoffen verkopen, kunnen U goed van advies voorzien wat betreft de soort, de goede hoeveelheid en het juiste tijdstip van strooien.

Graszaad

De eenvoudige BG-mengsels zoals BG1, 3, 4 en 12 met overwegend of uitsluitend Engels raagrass hebben de voorkeur. Deze zijn voor zowel weiden als maaien geschikt. Nieuw grasland is gevoelig en moet dus voorzichtig behandeld worden. Het gras moet in een jong stadium gemaaid worden of de schapen moeten op tijd ingeschaard worden. Bij het ingaan van de winter dient jong grasland niet te kort te zijn (ongeveer 7 cm) en niet beweid worden. Ook het uitrijden van drijfmest op jong grasland is niet gewenst i.v.m. de kans op rijschade en ook mollen en onkruiden kunnen veel schade aanrichten – bestrijd ze tijdig.

Wat heeft verweiden met ontwormen te maken?

Het gehele jaar zijn er wormen in de wei - als het koud is in winterslaap maar met het stijgen van de temperatuur worden ze weer actiever, met een recordhoogte in augustus. Schapen scheiden met de mest worm-eieren uit, voor ons met het blote oog niet zichtbaar, maar in grote getale aanwezig bij besmette dieren. Uit die mest kruipen jonge larven tegen de grassprietten omhoog, die bij de grazende schapen tot nieuwe besmettingen leiden. Geen enkel schaap is vrij van wormen; meestal heeft het er geen last van en het bouwt bovendien zo weerstand op. Op extensief beweidde velden en in natuurlijke gebieden komen veel minder wormlar-

ven voor dan in onze kleine, drukbegaasde weiltes. Vooral na het aflammeren, onder invloed van de hormoonspiegel van de ooi, is er een explosie van wormeieren. Op het moment dat de lammeren gras gaan eten zijn die larven voldoende tot ontwikkeling gekomen om ook de lammeren flink te besmetten. Die hebben nog geen weerstand opgebouwd, waardoor juist deze jongen dieren ernstig ziek kunnen worden.

Bij bepaalde besmettingen treedt er diarree op, bij andere bleke slijmvliezen (bloedarmoede), oedeem tussen de kaaktakken, conditieverlies en lusteloosheid.

Nog niet zo lang geleden waren maagdarmwormen eenvoudig te bestrijden met middelen uit de 3 verschillende groepen wormmiddelen, maar tegenwoordig worden steeds meer wormsoorten resistent. Het is niet te verwachten dat de farmaceutische industrie met een nieuwe groep middelen op de markt zal komen, dus moeten we extra inzetten op het verweiden van de schapen.

Om de drie weken een schoon perceeltje gras, knoflook en/of uien fijngesnipperd door het voer mengen (blijken stoffen te bevatten die wormen en myiasis tegengaan) en een met de dierenarts afgesproken ontwormingsplan lijken het middel om de wormen aan te pakken.

Planten en struiken

Gevaarlijk zijn: taxus, ligustrum, Jacobskruid, bloembollen, gouden regen, rhododendron, vingerhoedskruid en alle nachtschaden (wolfskers, bilzekruid, doornappel en de zwarte nachtschaden als tomaat en aardappel), omdat ze geheel of gedeeltelijk giftig zijn. Als het dier honger heeft zal het ook van de verkeerde planten eten met alle gevolgen van dien.

Heerlijk vinden schapen o.a. klimop, buxus, rozen, bessenstruiken, druiven, wilgentakken en de bast van vooral jonge bomen. Goed afschermen of accepteren dat ze het helemaal kaalvreten.

7. Het fokken

Fokkerij is het vermeerderen van dieren, gecombineerd met gerichte paringen en selectie met als doel het gestelde fokdoel sneller en meer verantwoord te bereiken.

Dit betekent dat resultaten in de fokkerij bepaald worden door

- ∇ Het paringssysteem ofwel welke ram wordt ingezet op de ooiens stapel
- ∇ De selectie in de lammeren, de ooiën en de rammen.
- ∇ De voeding, verzorging en bestrijding van ziekten

Voor de opzet van een gezonde levenskrachtige fokkerij is een ruime variatie in de bloedvoering, zowel bij de rammen als bij de ooiën, noodzakelijk en dat begint met een inventarisatie van de bloedvoering. We kunnen daarbij onderscheiden:

Bloedlijnen en dat zijn opeenvolgende generaties van mannelijke dieren

Fokfamilies en dat zijn opeenvolgende generaties van vrouwelijke dieren.

De bloedlijnen en fokfamilies bij de Ouessanten gaan terug naar het begin van de registratie van de Ouessantschapen bij de FOS. Bloedlijnen en fokfamilies hebben gewoonlijk meerdere vertakkingen. De fokooien van meerdere fokkers bestaan vaak uit één fokfamilie.

De erfelijke eigenschappen

Homozygoot = raszuiver, met gelijke erfelijkheidsfactoren.

Heterozygoot = rasonzuiver, in de geslachtscellen zitten erfelijke factoren van verschillende aard.

Door steeds de beste dieren met elkaar te paren en daarna op het fokdoel gericht te selecteren worden de dieren fokzuiverder of meer homozygoot voor de gewenste eigenschappen. Het resultaat van de paringen wordt beter voorspelbaar. In de fokkerij hebben wij echter te maken met kwalitatieve en kwantitatieve kenmerken.

Kwalitatieve kenmerken worden slechts door één of enkele genenparen, dragers

van de erfelijke eigenschappen, bepaald en vererven daarom dominant, recessief of intermediair.

Dominant = overheersend, recessief = erfelijke eigenschappen die alleen aan het licht komen als ze niet door andere worden verdrongen. Bij een intermediaire vererving is de dominantie niet volkomen en vertonen nakomelingen uit een bepaalde paring uitwendige verschijningsvormen, die tussen de beide homozygote ouerdieren in liggen. De blauwe kleur bij kippen, maar ook bij runderen zijn typische voorbeelden van intermediaire vererving.

Bij de Ouessantschapen komt af en toe een kleur voor die als "gris" of grijs wordt beschreven. Het is mogelijk dat deze kleur het resultaat is van een intermediaire vererving - duidelijk een tussenvorm tussen zwart en wit.

Voorbeelden van kwalitatieve kenmerken zijn:

- ∇ de kleurvererving;
- ∇ de aanwezigheid voor de aanwezigheid van horens;
- ∇ het wel of niet voorkomen van halsleltjes;
- ∇ erfelijke afwijkingen als blindheid, het niet indalen van de teelballen;
- ∇ het genotype voor scrapiegevoeligheid.

Kwantitatieve kenmerken komen door een groot aantal genenparen tot stand en de werking van de afzonderlijke genen zijn gering of niet merkbaar. Kwantitatieve ken-

merken worden bovendien in meer of mindere sterke mate beïnvloed door het milieu, voeding, verzorging en gezondheid.

Kwantitatieve kenmerken zijn te meten te wegen of te tellen, b.v.

- ∇ groei of hoogtemaat;
- ∇ vruchtbaarheid;
- ∇ exterieureigenschappen;
- ∇ al of niet verbleken van de zwarte en of bruine kleur.

De schofthoogte bij Ouessantschape is een typisch kwantitatief kenmerk. De schofthoogte wordt enerzijds bepaald door de erfelijke aanleg, anderzijds hebben milieu, voeding, verzorging en gezondheid ook nogal invloed.

De erfelijkheid van kwantitatieve eigenschappen kan sterk variëren en hangt af van de erfelijkheidsgraad of de h^2 , die berekend kan worden aan de hand van grote groepen dieren waarvan op accurate wijze eigenschappen zijn geregistreerd.

Genotype milieu interactie.

Het komt voor dat dieren bij verplaatsing naar een andere fokker anders uitgroeien dan verwacht zou mogen worden. Dieren, die generaties lang onder een bepaald milieu zijn gefokt en geselecteerd, kunnen bij verkoop aan een andere liefhebber anders reageren op de omstandigheden waaronder ze worden gehouden. Zo waren aanvankelijk de ervaringen met ingevoerde dieren uit Frankrijk nog al eens, dat de nakomelingen groter werden dan de

ouders. De oorzaak ligt in het feit dat de dieren in een duidelijk verschillend milieu geselecteerd zijn. Het genenpakket van de kwantitatieve kenmerken past zich na generaties aan het milieu aan en dit verschijnsel wordt genotype milieu interactie genoemd. Het ligt daarom voor de hand dat bij aankoop van fokmateriaal de kans op teleurstellingen kleiner zal zijn naarmate het milieu meer parallel loopt.

Het milieu.

Het blijkt dus dat het milieu van grote invloed is op de kwantitatieve eigenschappen.

Eerste voorwaarde voor het behalen van resultaat in de fokkerij is een goed milieu, dus een evenwichtige voeding, verzorging en een verantwoorde gezondheidszorg. De dieren dienen steeds in een goede conditie te verkeren en vooral bij jonge dieren dient de ontwikkeling ongestoord plaats te vinden en niet te worden afgeremd door een te schrale opfok, diarree of kreupelheid. Een geremde jeugdontwikkeling kan op twee- tot driejarige leeftijd leiden tot een compensatiegroei, die het inschatten van de definitieve hoogtemaat niet alleen bemoeilijkt, maar later ook nog al eens teleurstellingen leidt omdat de dieren groter werden dan verwacht.

Gewaakt dient echter ook voor te veel conditie. Op de soberheid van het Ouessantschaap kan en mag niet worden toegegeven. Vervetting geeft bovendien vaak aanleiding tot meer problemen rond de vruchtbaarheid.

Een te royale voeding geeft wel de mogelijkheid de dieren, die aanleg hebben te groot te worden uit te selecteren, maar overdrijving in dit opzicht kan leiden tot grove, weinig typische dieren.

Met een verantwoorde bestrijding van ziekten wordt bedoeld dat enerzijds de jeugd-groei van de lammeren niet verstoord wordt door parasieten - anderzijds moet bestrijding niet overdreven worden, omdat bij het fokken van een sober schaapje ook een goed, natuurlijk weerstandsvermogen tegen ziekten hoort.

De beste werkwijze is dieren, die een meer

dan een gemiddelde behandeling vragen tegen ziekten, parasieten of geboortemoelijkheden of andere problemen van welke aard dan ook, voor de fokkerij uit te selecteren – deze problemen worden niet alleen door het milieu bepaald, maar ook door de erfelijke aanleg.

Voor het behoud van de soberheid zou de regel in de fokkerij moeten zijn: een dier dat ziek is geweest is geen goed fokdier.

Kleurvererving.

De kleurvererving is een kwalitatieve eigenschap, een eigenschap die bepaald wordt door de erfelijke aanleg en niet door het milieu. Individuele dierregistratie geeft ook duidelijke aanwijzingen over de kleurvererving bij Ouessantschappen.

De vererving van de zwarte kleur ten opzichte van de bruine kleur openbaarde zich al in het prille begin van de fokkerij in het begin van de zeventiger jaren. Zo bleek dat zwart domineert over bruin.

Zwarte dieren kunnen echter fokzuiver zwart = homozygoot zwart zijn of fokonzuiver = heterozygoot zijn en dus bruindrager zijn.

Schematisch kan dit als volgt weergegeven worden: (Z = zwart, b = bruin)

ZZ x ZZ geeft 100 % zwart

bb x bb geeft 100 % bruin

Homozygoot zwarte en homozygoot bruine dieren geven dus uitsluitend zwarte en bruine dieren.

Paring van twee heterozygoot zwarte dieren Zb x Zb geeft de volgende vier mogelijkheden:

ZZ of 25 % homozygoot zwart, Zb, Zb of 50 % heterozygoot zwart en bb of 25 % bruin.

Paring van heterozygoot zwart Zb met bruin bb geeft:

Zb, Zb of 50% heterozygoot zwart en bb, bb of 50 % bruin.

Bij de zwarte kleur komen kleurschakeringen voor, die kunnen variëren van zuiver zwart tot een bruin of grijsverkleuring van de bovenvacht. Opgemerkt moet worden dat bruin of grijsverkleuring op oudere leeftijd niets met heterozygotie of fokonzuiverheid te maken heeft. De zwartste dieren

kunnen heterozygoot zijn terwijl minder kleurechte dieren fokzuiver zwart kunnen zijn. Het verkleuren van de vacht is een zogenaamd kwantitatieve eigenschap, die niet alleen erfelijk wordt bepaald, maar ook beïnvloed wordt door het milieu, o.a. voeding, zonlicht en leeftijd.

Wit dominant

Uit de tot nu toe beschikbare gegevens ziet het er naar uit dat de witte kleur bij de Nederlandse Ouessantschappen dominant vererft over zwart. De vererving is daarmee vergelijkbaar met die van zwart met bruin.

Schematisch weergegeven: W = wit, Z = zwart, b = bruin

Paring van twee fokzuivere witte dieren WW x WW geeft dus 100% witte nakomelingen. Worden zwarte lammeren geboren uit twee witte ouders dan kan aangenomen worden dat de ouders WZ en WZ zijn. In de afstamming van deze dieren komen in die gevallen dan ook meestal zwarte dieren voor in de afstamming. Zwarte dieren in de afstamming van fokonzuivere witte kunnen echter ook nog Zb zijn of heterozygoot zwart.

Zo kan uit witte ouders een bruin lam geboren worden als de witte dieren heterozygoot of zwart dragers zijn met de bruinfactor, of wel dat de voorouders zowel van vaders als van moederskant heterozygoot zwart of Zb waren.

Schimmel

Het ziet er naar uit, dat de schimmel kleur ook dominant vererft ten opzichte van zwart. De schimmel kleur laat zich ook combineren met bruin, waardoor bruinschimmels voorkomen. Het is nog niet bekend hoe de bruinschimmel kleur vererft. Deze bruinschimmels onderscheiden zich in hun jeugd nog wel, maar verschillen op oudere leeftijd niet of nauwelijks van witte.

Inteelt en inteeltrisiko

Fokkerijorganisaties passen lijnteelt toe: ze selecteren een groep dieren generaties achter elkaar op een scherp gedefinieerd fokdoel. We spreken dan van selectielijnen en hierbij kan gebruik gemaakt worden van

inteeft. De fokkers zorgen ervoor dat in de stamboom van toekomstige generaties hun ideale dier vaak voorkomt. Het doel is om de eigenschappen van hun ideale dier stevig te verankeren in hun nakomelingen.

Wat is inteelt?

Inteelt is het paren van dieren die aan elkaar verwant zijn: vader x dochter, zoon x moeder, volle broer x volle zus. Maar ook verderop in een stamboom kunnen aan vaders- en aan moederskant dezelfde dieren voorkomen en dan is er eveneens sprake van inteelt, al is het in mindere mate.

Inteelt leidt ertoe dat op veel plaatsen op de chromosomen de genen homozygoot worden. Ze hebben een allelenpaar, waarbij het allel afkomstig van de vader gelijk is aan dat van de moeder, omdat het allel van dezelfde

de voorouder afkomstig is. Wanneer dat een allel is met een gunstig effect op één of meerdere kenmerken uit het fokdoel, is dat prima. Dan is inteelt een kans om vooruit te komen en een dier te fokken dat fokzuiver is, waarvan je zeker weet welk allel het door zal geven aan zijn of haar nakomelingen.

Maar een ingeteeld dier zal ook homozygoot zijn voor allelen die ongunstige effecten hebben. Dat kan leiden tot inteeltdepressie: bij inteelt zien we nogal eens een afname van gezondheid en vruchtbaarheid. Ingeteelde dieren zijn soms vaker ziek en kunnen zich moeilijker voortplanten. Wanneer nakomelingen homozygoot worden voor allelen met een desastreuus affect, spreken we van een erfelijk gebrek.

Van de bestuurstafel

Vernieuwde website

We hebben het vaak beloofd, maar nu is ie er dan toch: www.ouessant.nl is vernieuwd en weer volledig toegankelijk.

Naast een nieuwe opmaak en een gebruiksvriendelijke opzet zijn er ook enkele functies toegevoegd.

Links in het scherm staat "inlogcode" vermeld en daarachter gaat alle persoonlijke informatie schuil, zoals de ledenlijst, het kuddeboek (zie ook onder) en het rammenboek. Deze informatie kan dus alleen ingezien worden door de leden, die hiertoe de inlogcode krijgen. Geïnteresseerde bezoekers van de site krijgen alleen de algemene, overigens zeer uitgebreide informatie te zien.

Ook nieuw is de mailfunctie: onderwerpen die we snel onder de aandacht van alle leden willen brengen kunnen we met één druk op de knop naar alle leden mailen, mits we van iedereen een actueel mailadres in ons bestand hebben staan. Dit spaart kosten en tijd en we kunnen iedereen optimaal informeren.

De informatie op de website is niet wezenlijk anders dan voorheen. Alles is wat opgepoetst, voorzien van veel en mooie foto's en anders

gerangschikt. En we kunnen als bestuur de site actueel houden, geruggensteund door Dorothee Becu.

De advertenties kunnen vanaf nu van een foto voorzien worden, de regels voor het adverteren zijn hetzelfde gebleven.

Wat we nog graag van alle leden willen weten:

- y Indien U bezwaar heeft tegen het genoteerd staan op de ledenlijst en / of kuddeboek kunt U dat kenbaar maken bij Bureau Haverslag. We verwijderen Uw naam dan uit beide bestanden, die voor publicatie gebruikt worden op de website en die alleen door leden ingezien kunnen worden. Krijgen we voor 15 oktober hierover geen bericht van U dan veronderstellen we dat U akkoord gaat met vermelding op beide lijsten.
- y En van alle leden willen we graag een actueel mailadres ontvangen, zodat we de mailing naar zoveel mogelijk leden kunnen versturen. Ook dit graag voor 15 oktober melden bij Bureau Haverslag.

8. De rasstandaard, types en kleuren

De standaard rasbeschrijving van het schapenras "OUESSANT" is vastgesteld tijdens de algemene vergadering van de Groupement des Eleveurs de Moutons d'Ouessant, gehouden op 5 december 1981 en aangepast door de algemene vergadering van die vereniging gehouden 16 november 1991. Bij de wederzijdse erkenning van 28 november 1995 heeft de F.O.S. zich gecommitteerd aan deze rasbeschrijving.

Kop.

Fijn en regelmatig, met horens bij de rammen. Het voorhoofd en het neusbeen vormen een doorlopende lijn. Een licht gebogen neusbeen bij de ram.

Oog: glinsterend en met een levendige blik, de ogen pulen iets uit.

Oor: fijn, klein, kort, beweeglijk, ze hebben de neiging rechtop te staan.

Hoorn: donker voor de zwarte en bruine schapen, licht voor de witte schapen; de doorsnede is driehoekig; sterk gekruld in een enkele spiraal met een grote doorsnede en een goede afstand van de kop.

Hals.

Rond, droog zonder kossem (een kraag) bij de rammen.

Romp.

Schoft en schouders goed aangesloten aan de middenhand. Van opzij gezien een rechthoekig aanzicht.

Rug.

De bovenlijn is recht; vanaf de schoft tot aan het begin van de staart.

Bekken en kruis.

Ruim, met licht afhangend kruis, van achter gezien dakvormig.

Ledematen.

Fijn, van gemiddelde lengte, goed evenwicht en goed uitgebalanceerd. Donkere hoeven bij de zwarte en de bruine schapen en lichte hoeven bij de witte schapen.

Maximale schofthoogte.

Volwassen rammen: 49 cm.

Volwassen ooiën: 46 cm.

Kleur.

Alle kleuren moeten uniform zijn (geen kleurverschillen in de vacht); zwart, schimmel, wit en bruin. Bij de witte dieren is de huid rood, waardoor er een licht roodachtige gloed ontstaat, vooral op de kop, de poten en de staart.

Wol.

De vacht bedekt de kruin, een deel van de wangen, de romp is ermee bekleed tot aan zijn minst de knieën en de knieholte.

Kleur: zwart, bruin, wit en schimmel. De pigmentatie moet over de gehele vacht gelijkmatig zijn.

Textuur: de vacht is half dicht en goed vol, de vezels zijn 8 tot 10 cm lang na een groei van 12 maanden. Haren en heterotype vezels bezitten een mergkanaal. Plaatsen aan de hals, vooral bij de ram, aan de nek en onderaan de dijen kunnen van dezelfde kleur zijn als de vacht, maar kunnen ook iets donkerder zijn. De gemiddelde fijnheid: 27 a 28 micron.

Kwaliteit: om aan te voelen een zeer zachte en erg soepele wol.

Gemiddeld gewicht van de vacht: bij rammen: 4,5 % van het totaalgewicht van het schaap en bij oaien 4 %.

Redenen voor diskwalificatie:

- γ een te grote schofthoogte;
- γ een onevenredige bouw;
- γ te grof beenwerk;
- γ slechte hoeven;
- γ voor de rammen: horens, die asymmetrisch zijn, niet goed ontwikkelde horens, horens, die te strak tegen de kop staan of juist weer te wijd van de kop afstaan;
- γ helemaal geen hoorns;
- γ te lange staart, te grote oren, een ramsneus bij de oaien of een te sterke ramsneus bij de rammen;
- γ aanwezigheid van huidplooi onder aan keel.
- γ zichtbare afwijkingen zoals een varkensbek, een snoeksbek en gebreken aan de geslachtsorganen.
- γ een vacht die afwijkt van de voornoemde standaard;
- γ meerdere kleurschakeringen in de vacht, vlekken in de vacht;
- γ een vacht met kale plekken, een vervilte vacht;
- γ gebrekkige wolbedekking van het schaap, gebrekkige dichtheid van de wol en te korte haren.

Bij jonge dieren is het volgende wel toegestaan:

- γ Bij de zwarte en bruine lammeren een lichte witte vlek op de kruin.
- γ Bij witte lammeren rode vlekken op de nek, de staart en de poten. Deze vlekken worden minder naarmate de lammeren ouder worden.

Opmerkingen.

Soms zijn bij enige oaien kleine horens geconstateerd, zonder benige as. Bij de hedendaagse waarnemingen mag dit niet gezien worden als rasonzuiverheid. Tweelinggeboortes zijn zeldzaam.

Varkensbek en snoeksbek

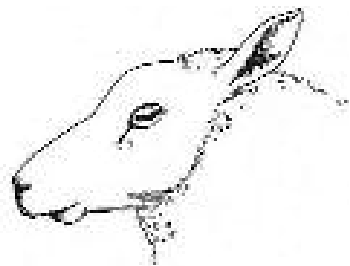
Varkensbek en snoeksbek zijn afwijkingen die voor een deel erfelijk bepaald zijn. Het is aan te bevelen om dieren met een uitgesproken afwijking niet in te zetten voor de fokkerij. De afbeeldingen hieronder geven een duidelijk beeld van de afwijking.

Met beide afwijkingen hebben we te maken met een ongelijke afmeting van de onder- en de bovenkaak. Bij de varkensbek is de onderkaak te kort in verhouding tot de bovenkaak en raken de snijtanden de bovenkaak achter de wrijfvlakte. Dit kan variëren van 0,5 tot 2,5 cm. De tanden hebben ook de neiging wat schuiner in de bek te gaan staan dan normaal.

Bij de snoeksbek zien we dat de snijtanden van de onderkaak verder voor de tandloze rand van de bovenkaak uitsteken. De onderkaak is hier in verhouding tot de

Snoeksbek

Varkensbek

bovenkaak te lang. Bij een uitgesproken snoeksbek is de onderkaak in verhouding tot de bovenkaak ook wat zwaarder en breder. Beide afwijkingen worden voor het stamboek geweigerd.

Mogelijke problemen: een snoeksbek leidt vrij snel tot problemen bij de voeropname. Het grazen wordt duidelijk bemoeilijkt met alle gevolgen van dien. Bij de lichte gevallen van varkensbek zal de voeropname geen probleem zijn voor zover het gras niet extra kort is. De groeivertraging zal dan ook zeer klein zijn.

Types Ouessantschappen

Binnen de Ouessantenpopulatie zijn verschillende types schapen te onderscheiden. Voor een beginnende fokker waarschijnlijk niet te onderscheiden, maar de meer ervaren fokker zal de verschillen tussen de dieren wel kunnen herkennen.

Type 1: hoogbenig met een smalle, iets vrouwelijke kop en een lange middenhand. Ze willen ook wel eens een hoge schoft hebben.

Type 2: een langgerekt, correct gebouwd schaap.

Type 3: robuust en sterk.

Type 4: klein, maar heel luxe en correct gebouwd.

Type 5: harmonisch gebouwd, correct en niet te lang.

Type 6: een kort, beknopt schaap (het Franse type).

Het aanwezig zijn van verschillende typen is goed voor de genetische verscheidenheid waarbij het ene type niet beter is dan het andere. Het is meer een kwestie van smaak, waardoor de ene fokker meer schapen van het ene type zal aanhouden en ermee verder gaat fokken, terwijl een ander juist voor het andere type valt.

De kleuren bij de Ouessant

Over drie kleuren van de Ouessanten is min of meer overéénstemming: zwart, wit en bruin, het duidelijkste af te lezen aan de kleur van de kop en poten. Min of meer

overeenstemming, omdat er tijdens bespreekdagen veel verschil te ontdekken valt tussen zwart en diepzwart, tussen lichtbruin en chocoladebruin en ook alle witte Ouessanten zijn niet in hetzelfde product gewassen.

De kleuren grijs, bruinschimmel en zwartschimmel zijn moeilijker te onderscheiden. Grijs is een duidelijk omschreven en herkenbare kleur bij de kenners (hoewel bij geboorte soms moeilijk als zodanig te herkennen) en daarbij moet er goed in de vacht gekeken worden om te zien of de haren elk op zich grijs gekleurd zijn. Daarbij zijn de kop en poten zwart.

De schimmelkleurige Ouessanten zijn veel diverser van bouw en kleur en veranderen daarbij ook nog sterk naarmate het lam opgroeit naar de volwassenheid. De haren van de vacht zijn wit en zwart bij de zwartschimmels of wit en bruin bij de bruinschimmels, dus gemêleerd.

De discussie over de kleuren binnen de vereniging gaat met name over de schimmelkleurige Ouessanten.

De FOS voert een terughoudend beleid, d.w.z. we zullen het fokken van schimmels niet stimuleren, maar evenmin verbieden aangezien het geregistreerde Ouessanten zijn met vaak een indrukwekkende rij voorouders die goede beoordelingen gekregen hebben op bespreekdagen. Wel willen we een nauwkeuriger registratie van beide schimmelkleuren en van de grijze dieren opzetten. Driekleurige schimmels sluiten we uit en ook rammen met opvallende kleurschakeringen in de horens zouden niet meer ingezet moeten worden in de fokkerij.

Grijs, zwartschimmel en bruinschimmel moeten duidelijk opgegeven worden op de geboorteformulieren, met de mogelijkheid de kleur naderhand te wijzigen als het lam opgegroeid is en de definitieve kleur tevoorschijn gekomen is (met ongeveer een half jaar). Dit om beter inzicht te krijgen in het aantal en de verschillende soorten schimmels binnen ons stamboek en om verder beleid te ontwikkelen.

9. De classificatie

Op de bespreekdagen worden de dieren niet onderling gerangschikt, dus niet gewerkt met kampioenen, eerste en tweede prijzen, linten en rozetten.

Het doel is de populatie te verbeteren. De keurmeesters beoordelen de dieren volgens de volgende classificatie:

- A:** Uitmuntend fokdier, geen fouten.
- AB:** Zeer goed fokdier.
- B+:** Goed fokdier, met enkele schoonheidsfoutjes.
- B:** Ruim voldoende fokdier, met bemerkingen, maar geschikt om mee door te fokken.
- B-** Voldoende fokdier met bemerkingen.
- C:** Onvoldoende fokdier, niet gebruiken in de fokkerij.

Het niet toekennen van prijzen en kampioenen voorkomt:

- ∇ een te grote toeloop op topdieren
- ∇ een versmalling van de bloedvoering
- ∇ verlies aan variatie binnen het ras
- ∇ negatieve effecten veroorzaakt door mogelijke rivaliteit tussen de fokkers.

S-dieren.

S-dieren zijn rammen en oeien, die op driejarige leeftijd beoordeeld zijn en voldoen aan de Standaard voor Ouessanten. Op driejarige leeftijd zijn de dieren uitgegroeid en het zijn dus zeer fraaie dieren, zeer geschikt voor de fokkerij.

Concreet houdt dat in dat oeien niet groter dan 46 cm en rammen niet groter dan 49 cm mogen zijn en minimaal 43 en 45 cm moeten zijn. Voor het verkrijgen van de S-kwalificatie moeten de dieren 6 tanden hebben.

In de stallijsten staat vermeld of dieren de S-kwalificatie behaald hebben en in welk jaar. Er staat dan bv. S12, wat inhoudt dat het dier de S-kwalificatie in 2012 heeft verkregen. Na toekenning van de S-kwalificatie

kunt U een nieuwe identiteitskaart verkrijgen bij Bureau Haverslag na inzending van de bestaande identiteitskaart.

Voorlopig S-dieren

Vanaf 2009 wordt ook de "voorlopig S-status" toegekend aan lammeren die geboren zijn uit ouders die beiden de S-status hebben. Pas als deze VS-dieren op driejarige leeftijd (of later) worden aangeboden voor de keuring en zij voldoen aan de gestelde standaard, wordt deze VS-status omgezet in de S-status.

Ook de VS staat in de stallijsten vermeld evenals op de identiteitskaarten. Zodra er een identiteitskaart verstrekt wordt voor een lam geboren uit een "S" geregistreerde vader en moeder wordt de "VS" registratie automatisch toegekend en opgenomen. (Deze regeling geldt niet met terugwerkende kracht voor de lammeren die in de voorgaande jaren uit deze ouders zijn geboren)

Lijst van S-fokkers.

Fokkers die in de afgelopen drie jaar een zelf gefokt dier ter beoordeling hebben aangeboden en een S-kwalificatie hebben verkregen worden opgenomen in de lijst van S-fokkers. Deze lijst wordt door Bureau Haverslag bijgehouden en de vermelding geldt voor drie jaar.

Het is geen garantie dat alle dieren van deze fokkers S-waardig zijn, maar wel dat ze hebben bewezen goede dieren te kunnen fokken.

10. De bespreekdagen, keuringen aan huis en ongeregistreerde dieren

Vanaf de oprichting is gekozen voor het houden van jaarlijkse bespreekdagen, waarop de leden de gelegenheid wordt geboden hun dieren te laten beoordelen. Er zijn geen kosten verbonden aan het laten beoordelen van de dieren op de bespreekdagen.

In september vinden bespreekdagen plaats: de eerste zaterdag in september betreft het een bespreekdag voor niet-zwoegervrije dieren en de tweede of derde zaterdag van september is de bespreekdag voor de zwoegervrije dieren.

Voor U met dieren naar een bespreekdag komt is het verstandig eerst een keer zonder dieren te komen kijken. Het is zeer leerzaam en bovendien maakt U mee hoe zo'n dag verloopt en waar men vooral op let tijdens de keuring.

Deelnemen aan een bespreekdag

Via het Bulletin en op de website wordt kenbaar gemaakt wanneer en waar de bespreekdagen gehouden worden en via de website kunt U een aanmeldingsformulier downloaden of bij één van de bestuursleden aanvragen. Voor elk dier dat U naar de bespreking wilt meenemen (met een maximum van 30 dieren) dient U een apart formulier in te vullen, dus kopieer eerst het benodigde aantal. Voorts is het van belang dat U de formulieren volledig invult en op tijd

opstuurt aan de op het formulier vermelde persoon. Aan de hand van de ingestuurde formulieren moet namelijk gecontroleerd worden of de schapen individueel geregistreerd staan en wordt er een catalogus samengesteld.

Ook kunt U deelnemen met een "bedrijfsgroep", die moet bestaan uit 1 ram (zelfgefokt of gekocht) en minimaal drie zelfgefokte oaien. Per inzender is één bedrijfsgroep per kleur toegestaan; houdt men meerdere kleuren schapen dan kan men ook meerdere bedrijfsgroepen voorbrengen.

Welke dieren neemt U mee

In principe mag U elk dier meenemen. Toch is het beter thuis eerst de dieren kritisch te bekijken en te meten, want zoals U in de verslagen in het Bulletin en op de website kunt lezen komt het erg op de grootte van het dier aan. Te grote dieren krijgen een slechte beoordeling of worden in het geheel niet gekeurd en dan is veel werk voor niets geweest. Tevens is het aantal tanden op driejarige leeftijd erg bepalend voor de beoordeling voor de S-kwalificatie – alleen wanneer ze 6 tanden hebben komen ze in aanmerking voor een S.

Neem ook niet de eerste keer heel veel dieren mee: het voorbrengen in de ring vraagt wel enige ervaring en het is inspannend om

het gelijktijdig goed te doen en te volgen wat er over het dier gezegd wordt. Bovendien werkt het erg motiverend als de eerste keer lovend over Uw dieren, al zijn het er maar twee, wordt gesproken.

Hoe gaat het eraan toe op een bespreekdag

De plaats en het tijdstip van aanvoer staan vermeld in de agenda. Bij aankomst in de bespreekhal worden de dieren door de dierenarts nagekeken op eventuele ziekten, de vereiste formulieren ingenomen, worden de diernummers gecontroleerd en krijgt U een catalogus en gele catalogusnummertjes.

Alle dieren zijn in rubrieken ondergebracht: naar geslacht, leeftijd en kleur. Al naar gelang de rubrieken waarin Uw dieren zijn ondergebracht krijgt U de nummers. U moet dus even goed nagaan welke dieren welke nummers om moeten krijgen en op welk moment U Uw dieren “voor moet brengen”. Het werkt het gemakkelijkst als U alle dieren heeft voorzien van een halsriem, waaraan het catalogusnummertje kan worden gehangen. Ook is het verstandig de dieren te voorzien van een riem, waarmee U ze de ring in kunt geleiden. Enkele keren oefenen thuis verbetert de kunst van het voortbrengen, aangezien schaaap en baas weten hoe met elkaar om te gaan.

De dieren komen bij aankomst eerst als fokkersgroep in een hokje te staan tot het moment waarop Uw rubriek wordt afgeroepen en U zich met schaaap op volgorde moet opstellen in de ring.

Vooraf meten en wegen de keurmeesters alle dieren die in principe in aanmerking komen voor een S-kwalificatie. Bij de andere dieren wordt uitgegaan van de op het aanmeldingsformulier opgegeven maten en gewichten. De keurmeesters bespreken onderling de dieren, controleren soms het gewicht en/of de hoogte nogmaals, kijken het gebit na, bekijken de geslachtsorganen en de staartlengte.

Vervolgens vertellen ze hun bevindingen: van elk dier wordt de schofthoogte, het gewicht en de classificatie medegedeeld. Tenslotte

krijgt elk dier een ingevuld beoordelingsformulier.

Algemene adviezen voor deelname aan een bespreekdag:

- y Scheer de dieren ongeveer twee maanden voor de bespreekdag in september, dus rond 1 juli.
- y Zorg dat de dieren er netjes uitzien op de bespreekdag zelf. Bekap de hoeven kort van tevoren nogmaals en soms is het ook verstandig ze een beetje bij te scheren (uitstekende plukken, poten en/of staart wat bijknippen), horens wat oppoetsen, modderige dieren eventueel wassen, evenals witte dieren. De keurmeesters kijken er wel doorheen, maar als raspresentatie is het beter de dieren mooi neer te zetten.
- y Zorg voor een halsband en lijn.
- y Oefen thuis enkele keren het meten en het lopen aan een lijn. Neem wat brokjes mee en een bakje voor het water.

Formulieren:

Per dier een opgaveformulier bespreekdag zwoegervrij of niet-zwoegervrij (staan op de website en kunt U downloaden of aanvragen bij één van de bestuursleden)

Vervoersbewijs heen en terugreis, staat op de website van het LNV en kunt U downloaden.

Keuringen aan huis.

Keuringen aan huis zijn bedoeld voor mensen die niet of slechts met heel veel moeite naar de reguliere besprekingen kunnen komen en toch hun dieren willen laten beoordelen. Het voorziet duidelijk in een behoefte en ondanks de forse tijdsinvestering voor de keurmeesters blijven we dit onze leden aanbieden. Aangezien het vooral te doen is om zoveel mogelijk S-dieren geregistreerd te krijgen kan een individueel lid 1 x per drie jaar een keuring aanvragen.

Het moet ook niet ten koste gaan van de landelijke bespreekdagen, waar het vergelijkselement veel meer aanwezig is en een beter beeld van de dieren binnen de vereniging ontstaat. Daarnaast zijn de bespreekdagen gezelliger en veel leerzamer wanneer

het een grotere groep betreft en deze dagen willen we zeker in stand houden. Bij thuiskeuringen gaat om die mensen die niet naar deze dagen durven / willen / kunnen komen, om het slechten van een drempel en die daarna mogelijk wel naar de besprekdagen komen

Procedure.

1. De keuring wordt aangevraagd door middel van het "Opgaveformulier bespreking aan huis", dat te vinden is op onze site.
2. Voor elk dier dat besproken moet worden dient een aanvraagformulier volledig ingevuld te worden. De ingevulde formulieren kunnen per post geretourneerd worden of per mail naar het vermelde bestuurslid, die de aanvraagformulieren controleert en voor elk dier het juiste beoordelingsformulier aanmaakt.
3. De beoordelingsformulieren en een declaratieformulier gaan naar de voorzitter van het F.A.C., die de keuringen aan huis organiseert. Hoe lang het duurt voor een thuiskeuring gerealiseerd kan worden hangt van veel factoren af: wie heeft wanneer tijd, de afstand, het aantal dieren, kunnen een aantal aanvragen gecombineerd worden, enz. De afspraak wordt altijd gemaakt in overleg met de aanvrager.
4. Op locatie wordt voor elk dier het beoordelingsformulier ingevuld. De keurmeester stuurt de formulieren naar het bestuurslid dat een officieel beoordelings-

formulier voor de eigenaar maakt en de uitslagen voor opname in het stamboek doorgeeft aan Bureau Haverslag en aan de redactie van Het Bulletin voor publicatie.

5. De kosten zijn € 50,- als vaste bijdrage + € 2,50 per dier.

P.S.,

In geval van een ziekte-uitbraak zullen we altijd overwegen of de reguliere besprekdagen omgezet moeten / kunnen worden in keuringen aan huis.

Formulieren

Per dier een opgaveformulier Keuring aan huis. Deze staat op de website en kunt U downloaden of aanvragen bij het F.A.C.

Ongeregistreerde dieren

Vooral nieuwe leden blijken nogal eens ongeregistreerde dieren te hebben aangeschaft, dus dieren die niet in het stamboek bij Bureau Haverslag zijn opgenomen. Aangezien nakomelingen van deze dieren ook niet automatisch in het stamboek komen, is het van belang bij aanschaf van dieren goed na te gaan of ze geregistreerd zijn. Nadien opnemen in het stamboek kan alleen wanneer de dieren nooit eerder in het stamboek opgenomen zijn geweest en qua beoordeling minimaal een B+ behalen. Het geldt alleen voor F.O.S. leden. De kosten voor opname in het stamboek zijn €50,00 en 2,50 per dier. Een verzoek hiertoe kunt U richten aan het bestuur of F.A.C.-voorzitter.

11. Het vervoer

Voor het transport van levende dieren gelden strenge Europese regels. De Europese transportverordening bepaalt dat voertuigen waarin schapen of geiten worden vervoerd deugdelijk moeten zijn. Dat betekent onder meer: voldoende ruim, geen gladde vloer, voldoende ventilatie. Letsel en onnodig lijden van de dieren moet worden voorkomen en hun veiligheid gegarandeerd. Dieren met en zonder hoorns worden niet tegelijkertijd vervoerd, dieren die elkaar agressief kunnen bejegenen ook niet. Zwakke, zieke en gewonde dieren worden niet vervoerd. Hetzelfde geldt voor hoogdrachtige dieren, dieren die pas afgelammerd hebben en pasgeboren lammeren. Bij extreme weersomstandigheden, met name hitte, vindt ook geen transport plaats. Vervoer van maximaal 10 schapen binnen Nederland is hobbymatig en daarvoor is de Europese Transportregeling niet van toepassing.

Uitzonderingen, waardoor het vervoer wel weer als bedrijfsmatig aangemerkt wordt:

- ∇ het vervoer naar de slachterij
- ∇ als de schapenhouder geld aan de schapen verdient.

De regels voor hobbymatig vervoer vormen weliswaar een hele lijst, maar het is vrij eenvoudig om eraan te voldoen. Ze hebben betrekking op de gezondheid van de dieren en op de kwaliteit van het vervoermiddel. Simpel gezegd moeten dieren en vervoermiddel zodanig zijn dat er sprake is van net vervoer waarbij het welzijn van de schapen gegarandeerd is.

Het Platform Kleinschalige Schapen en Geitenhouders heeft een duidelijk overzicht van de voorschriften gemaakt, dat voor iedereen te zien is op internet www.platform-kgs.nl en dan "Transport".

Aanhangers t.b.v. hobbyisten hoeven niet meer gekeurd te worden.

Een recente rechterlijke uitspraak heeft duidelijk gemaakt dat "als de dieren niet worden blootgesteld aan onnodig lijden of letsel oplopen" ze ook vervoerd mogen worden in de achterbak van een auto.

De regels voor reinigen en ontsmetten van de aanhanger gelden ook voor hobbyisten. Ontsmetten moet direct na het lossen op de losplaats gebeuren. Het moet worden vastgelegd en ook daarvoor geeft het Platform KGS een handig formulier op de website.

Agenda 2013

Zaterdag 28 september 2013

Zwoegervrije bespreekdag Ouessantschapen in Angeren.

Adres: fam. G.Giesen, Lodderhoeksestraat 26, 6687 LS Angeren, tel. 0481-421365.

Ageren ligt tussen Arnhem en Nijmegen. De A15 tot het eind volgen richting Bemmel en vervolgens Huissen. Door Angeren rijden en na enkele kilometers ligt aan de rechterkant "De Meerhoeve" van de familie Giesen. De aanmeldingsformulieren staan op de website, per dier moet een formulier geheel ingevuld worden, dus ook de maten en gewichten en voor 20 augustus ingestuurd worden (digitaal of per post). Per inzender worden er niet meer dan 30 dieren toegelaten voor de bespreking. Kort voor de bespreekdag zal de catalogus op de website komen te staan.

[De aanvoer van de dieren is tussen 9.00 en 10.00 uur. De S-dieren worden meteen bij aankomst gewogen en gemeten, waarna het bespreken van de dieren zal beginnen. Dit zal tot ongeveer 12.30 uur duren, waarna we de dag afsluiten met een broodje en koffie.

Eerste zaterdag en zondag in oktober.

De Duitse IGOU houdt haar jaarlijkse beoordelingsdag en vergadering op de zaterdag. Op zondagmorgen kunnen de schapen nog bewonderd worden, alvorens ze weer afreizen naar huis.

12. Code voor goed houderschap

De houders van landbouwhuisdieren worden vanuit de samenleving in toenemende mate aangesproken op hun verantwoordelijkheden voor volksgezondheid, voedselveiligheid, dierenwelzijn en milieu. Het op de juiste wijze omgaan met al deze verantwoordelijkheden is samen te vatten onder de noemer 'goed houderschap'. Het is belangrijk dat dit begrip voor zowel kleinschalige schapen- en geitenhouders als voor derden inzichtelijk wordt gemaakt (zie voor de volledige versie www.platform-ksg.nl).

Als verantwoord schapenhouder leef ik de 'Code voor goed houderschap schapen en geiten' na. Ik zal mij op vrijwillige basis houden aan de bepalingen uit deze Code. Dat betekent concreet:

1. Ik houd mij aan geldende wetten en regels, dan wel op de 'vertaling' daarvan voor de kleinschalige schapen- en geitenhouderij
Eén van de belangrijkste daarvan is de identificatie en registratie van dieren. De Regelwijzer omvat alle wetten en regels en is te vinden op www.platform-ksg.nl. - waar nodig zijn ze 'vertaald' naar toepassing in de kleinschalige schapen- en geitenhouderij.
2. Ik heb voldoende kennis en ervaring verworven – of voldoende ondersteuning hierin gezocht – over de gezondheids- en welzijnsaspecten van de diersoort die ik houd, en ik sta open voor nieuwe inzichten
Een goed schapen- en geitenhouder verdiept zich in de lichamelijke en geestelijke behoeften van de diersoort die hij houdt. Beginnende dierhouders lezen zich in de materie in en doen bij vragen en problemen een beroep op meer ervaren dierhouders.
3. Ik houd minimaal op dagelijkse basis toezicht op mijn dieren
Dagelijks toezicht is noodzakelijk om het functioneren van de kudde en de afzonderlijke dieren daarbinnen te kunnen waarnemen en beoordelen: rust of onrust in de koppel, graas- en herkauwgedrag, bronstgedrag, groeps- en afzonderingsgedrag, gaten in de omheining, enzovoorts. Door dagelijks de tijd te nemen voor een rustige kijk naar de koppel, worden kleine veranderingen in gedrag, gezondheid en veiligheid snel waargenomen.
4. Ik voorzie mijn dieren van schoon drinkwater en voldoende ruw- en krachtvoer, van een goede kwaliteit
5. Ik draag zorg voor een adequate mineralenvoorziening
6. Ik houd geen dieren afgezonderd van andere dieren – ook rammen en bokken niet
Schapen en geiten zijn kuddedieren, die hechte sociale groepen vormen. Als deze dieren solitair worden gehouden, is dat een grote aantasting van het dierenwelzijn. Ook mannelijke dieren krijgen gezelschap van ten minste één soortgenoot.
7. Al mijn dieren hebben weidegang of een uitloop naar buiten, met uitzondering van een eventuele stalperiode
Het in de buitenlucht kunnen verblijven is belangrijk voor de gezondheid en het welzijn van schapen en geiten.

8. Ik draag zorg voor een op het ras afgestemde beschutting in de weide
Sobere schapenrassen zijn vooral gebaat bij schaduwgevende bomen die hittestress voorkomen.
9. Mijn dierenweides en stallen zijn deugdelijk en veilig
De weides zijn voorzien van een deugdelijke afrastering. Getracht wordt te voorkomen dat dieren met kop, hoorns of poten vast kunnen komen te zitten in het hekwerk. In de weide bevinden zich geen gevaarlijke objecten. De dierhouder zorgt ervoor dat giftige planten en struiken uit de weide worden verwijderd.
10. Ik draag zorg voor een deugdelijk en veilig transport van mijn dieren
11. Goed ziektepreventiebeleid vormt de basis voor de gezondheid van mijn dieren
Goede voeding, huisvesting en verzorging vormen de basis. Een goed preventiebeleid doet de rest: regelmatige controle van de dieren, hygiënisch werken, verantwoord fokbeleid, ziekte-insleep voorkomen, planmatig omweiden, vaccinatie en ontworming waar nodig.
12. Ik ben transparant over de gezondheidsstatus van mijn bedrijf
13. Ik onderhoud een goede relatie met een kundige dierenarts
14. Antibiotica dien ik alleen toe (cq laat ik alleen toedienen) na medische indicatie
15. Ik draag zorg voor parasietenpreventie en waar nodig parasietenbestrijding
16. Ik draag zorg voor een adequate vachtverzorging
17. Ik draag zorg voor een adequate hoefverzorging
18. Ik verplicht mij zieke dieren zo snel mogelijk te (laten) behandelen
19. Versleten dieren en dieren met chronische ziekten of aandoeningen voer ik op tijd af, bij uitzichtloos lijden laat ik euthanasie toepassen
20. Mijn drachtige dieren worden niet geslacht
21. Ik hanteer een verantwoord fokbeleid, dat recht doet aan de aard van het ras
22. De lammeren van mijn schapen/geiten worden tot een leeftijd van minimaal 12 weken door de moeder gezoogd
23. Risico's voor de volksgezondheid in de omgang mens-dier perk ik zoveel mogelijk in
24. Risico's voor de volksgezondheid in de zin van voedselveiligheid perk ik zoveel mogelijk in
25. Ik ga verantwoord en milieubewust om met de verwerking of afvoer van mest, afvalstoffen, bestrijdingsmiddelen en medicatie.
26. Ik verplicht mij tot het 'verantwoord verkopen' van mijn schapen, geiten en lammeren
27. Ik verplicht mij tot informatieoverdracht aan de afnemers van mijn schapen en lammeren, in het bijzonder aan beginnende schapenhouders